

HALBAUER & KÖLBER
 Budapest V. akadémia-utca 3. szám.
Gazdasági vetőmagvak
 bevásárlása és eladása.

A nagy és Pensylvaniában.
 Nyílt levél Magyarország összes t. lakóihoz!
 Mult hó 19-én a főt nevezett városnak egy nagy része majd porrá égett. A kár roppant nagy; sok munkás ember a tűznek áldozata lett; sok szegény elveszté az alkalmával a mi a legdrágábbja volt: „a kenyérkeresőt”. A legnagyobb olajgyár kigyuladt.

180.000 dollár a veszteség.
 Azon városrészt, melyet a legelőkelőbb gyárosok és kereskedők laktak, a tűzvész tökéletesen elpusztította, úgy hogy egyelőre semmi nemű üzlet nem létezik.
 A tűzvésznel megmentett árak ügyünk fölülvizsgálat mellett elárúsítottak.
Magyarország területén SCHILLER L. vászon- és divat-nagykereskedő urat bízunk meg az elárúsítással, azzal a kikötéssel, hogy a tőlünk határozott leszállított árán magasabb elárúsítást bírság alatt megtiltjuk.
 Kiváló tisztelettel

Jac^{com}, Men^{lem}, Hor^{bin} gyárosok.
 Megrendelések intézendők **SCHILLER L.** vászon- és divat-nagykereskedőhöz, Sz.-Fehérvárott, Magyarországon.
 Miután ritkán van ily alkalom parányi olesó áron a legjobb minőségű árakat megszerezhetni, annál fogva föl hívom a t. ez. közönséget, hogy becses megrendeléseit hozám minél előbb juttatni sziveskedjék, miután remélhetőleg a raktár ezen rendkívüli kedvező bevásárlás által gyorsan el fog uszítani.
 Kiváló tisztelettel

Schiller L. „A szép menyasszonyhoz”
 Sz.-Fehérvárott.
 Vidéki rendelvények azonnal eszközöltetnek.
 Megrendeléseket melyek 2 frtot meg nem haladnak, kérem postai utalvány-nal eszközölni.
Csomagolás ingyen.

Árjegyzék.

150 vég jó minőségű neustadi gyolcs	röfe most csak	12
95 jó tolltartó		13
500 finom fehér csipke		02
200 legf. angol jaconat, sima, lila esti mulatságra		50
150 francia eorú, ruhának	röfe	50
95 északsarki kelme	röfe most csak	18
200 Aida flanel	most csak	22
150 kammarn kelme		55
35 1/4 szél. fin. fekete cachemir		35
52 1/4 szél. legfin. tiszta fehér drezdai brillantín	esti mu.	55
45 szin. ezerna-muszlin	latságra	75
150 jó minőségű jó mosatu creton	röfe most csak	15
18 1/4 fin. fekete terno		125
500 db. fin. satin esernyő	dbja	120

Kanavász, vászon, chiffon, még eddig nem létezett olesó áron!

500 vég 26 rőfös jó minőségű, jó mosatu ezerna kanavász, 1 vég	4.80	2.45
200 26 gráci gyolcs	5.95	3.35
110 28 hegyi gyolcs	7.50	4.40
98 30 1/4 szél. chiffon, női fehéreműnek	11.50	5.40
230 29 nehéz szilézai vászon	10.50	5.95
190 30 legneh. rumb. kanavász, kék, lila, barna	12.80	6.50
50 30 legnehézebb fehér patent-csinvat	15.50	7.50
112 29 legf. hollandi vászon	18.	7.80
39 50 1/4 szél. irlandi vászon	52.	17.50

Asztalnémetek meglepő olesón.

1/2 tezt. legf. mins. tiszta len fehéritetlen törülköző	2.90	1.30
1/2 legf. frncz. dam. törülköző	3.50	1.80
1/2 legf. frncz. dam. szalvéta	3.30	1.75
1/2 legf. min. len szalvéta	3.10	1.45
10000 db. legf. kis. dam. szalvéta minden színben	dbja	09
500 1/4 ngy. legfin. szines dam. abrosz	1.30	58
650 1/4 legf. mins. szin. kerti abrosz	1.60	64
240 legfin. szin. jazquard dam. abrosz	2.50	1.15
260 legfin. tiszta fehér dam. abrosz	2.90	98
500 1/4 ngy. legfin. feh. dam. abrosz	4.95	2.25
50 nehéz jutte szőnyeg	55	24
30 legnehézebb csinvat	65	26
12 legf. gyarju szőnyeg Indiából	1.80	63

Több ezer rőf fin. frncz. guipur csipke függöny, rőfe 60 kr. helyett csak 25
 Több ezer rőf 1/4 széles indiai vathmoll, 85 helyett csak 36
 Több ezer db. satin salon nyakkendő, uraknak 5 kr.
 Több ezer db. hollandi legyező, csak 15 és 20 kr.
 Több ezer rőf 1/4 széles csikos butor-csinvat, rőfe 58 helyett csak 27 kr.

Meglepo olesóság!
 Franklin-Társulat nyomdája (Budapest, egyetem-utca 4. szám.)

Pagliano Ernő tanár
 vértisztító
szörpje
 Nápolyban, 4 Galata San Marco, Pagliano Ernő tanár házában lesz elárúsítva. A florencai ház bezárattott, miután az egész üzlet Nápolyba lett áttéve.
 Pagliano Ernő tanár az egyetlen, mivel nagybátyja Pagliano Jeromos tanár értékes fölfedezésének titkát közölte, a mint ezt, ha szükséges lenne, jogi erejű okiratokkal is bebizonyíthatja.
 Jelenben Pagliano Ernő tanár az egyedüli készítője a valódi Pagliano-szörpnek; e nyilatkozat azért tétetik, hogy többeski se legyen a számos hamisító által rászédhető.
 Szörp üvegekben 1.40 lira dobozokban por gyanánt kivonva 40 lira. 6221

Pain-Expeller
 nagyon jó háziasszer.
 A lélektől ment csak egyszer, péld. kövérség, ecet, tagszagadás, reumatikus fogfájás stb. ellen használta, minden ajánlja tovább. E körüljárás nagyon jellemző a Pain-Expeller jószágára, valamint csak az azonos tulajdonságú, hogy e szer Magyarországon is minden részen nélkülözhetetlenül szükséges.
 Kapható 70 és 1 frt 20 kros üvegekben: Budapest a Fővárosban Török J. uránál, Aradon Schüller Antal, Birtán Sokolski József, Bástia Komlósson Tamásnál, Eperjén Schmidt K., Debreczenben dr. Böthcsnek E., Kassán Wandraschek K., Kaloecán Horváth K., Pozsonyban dr. Schopfer V. és Helm V., Szegeden Baross S., Szegedváron Salamon Gyula, Zólyomban Stech L., Zilahon Weisz S., és Ungor G. gyógyszeresek uraknál és csaknem minden nagyobb város gyógyszerészeiben. 6267

Aréz-ször
 eltávolítására hölgyeknél, uj mérgezetes és ártalmatlan készítmény, amely csupán a szörp pusztítja el, s a gyöngéd bőrt nem izgatja. 6295
 Egy üveg használati utasítással 1 frt 50 kr.
 Rómhild (Thüringia).
Rottmanner J.
 gyógyszerész.
 Kapható és megrendelhető BUDAPESTEN
SVARZ FRIDERIKA
 illatszerek-kereskedésében
 városház-ter. 9., Paris-bazár.

Dr. Pattison
 köszvény-gya potja
 azonnal enyhíti és gyorsan gyógyítja a 6076
köszvény és csúz
 minden nemét, ugymint: aréz-, mell-, nyak- és fogfájásokat, fej-, kez- és térdköszvényt, tageszaggatásokat, hát- és ágyékfájásokat.
 70 krajczáros ecet, és 40 krajczáros fől csomagokban Budapest Török József, gyógyszerészeiben a szent lélekhez, király-utca 12.; Aradon Bokor A., város-utca 1.; Eperjén S. János, a János G. Gyógyász, a magyar királyhoz.
A Franklin-Társulat
 magyar iródnak indult kiadásában Budapest egyetem-utca 4. szám) megjelent és minden könyvtárban kapható.
Mártha.
 Regény.
 Irta
Beniczkyne Bajza Lenke
 Ára füve 1 frt 20 kr.

MÜLLER J. L. (VADÁSZUTÓDA) illatszertárából
 Virágkirálynéhoz
 Budapest.
FŐÜZLET: IV. ker., koronaherczog-utca 2.
FIÓKÜZLET: IV. ker., váci utca 11. sz.
POUDRE DE SERAIL,
BLAHA LUZA művésznő kedvence arczpora.
 Valódi csaki: ezen feltaláló czég védjegye alatt kapható. Ezen kitűnő por tulajdonsága, hogy az arcznak és testszínnek ifjú és természetes színezetet kölcsönöz, s a legélesebb szem sem képes e port az arczon észrevenni. — Egy doboz ára 60 kr. és 1 frt, — fehér vagy rózsaszinben.
CRÈME POMPADOUR.
 Az illatszertáren jelentékeny pária kintinőségűekkel való összehasonlításban folyán sikerült, a világhírű a föltötte hatáson „Crème Pompadour” egész eredeti tisztaságában és arczon előállításban. Ez azon szer, melyet a hírneves Pompadour asszony egész agy koráig fenn tudta tartani csodaszépégét, anélkül, hogy egészégének árcól volna; azért nem mulasztom el a tisztelt hölgyvilágnak azt a legkiválóbban ajánlani. E kitűnő szer jóval feltűnő minden eddigi e nemű gyártmány.
 A „Crème Pompadour” este és reggel alkalmazatik, arczot és kezet bedörzsölve; aztán egy kissé behinteni a Poudre de Serail”-al. E sz. tegely ára 1 frt 60 kr.

IXIA LYS.
 Legújabb és legfinomabb illatszerek, mely kedves illata és kiváló tartóssága által felülmulthatlan; egy üveg ára 1 frt 50 kr. és 3 frt.
A legkitűnőbb és legkedveltebb illatszerek,
 u. m. Chypre, Fleurs de Mai, Fleurs d'Orange, Heliotrope, Jasmin, Jocey Club, Muse (Moscus), Maréchale, Mille Fleurs, New mown Hay (széna), Oponax, Patchouly, Réséda, Rosé, Spring Flowers, Tubereuse (tuba rózsá), White Rosé (fehér rózsá), Ylang-Ylang, Violette de parme stb. Egy üveg ára 1 frt 50 kr. és 2 frt 50 kr.

Továbbá ugyanezen illatok ruhák illatozására elegáns csomagokban felszerelve 60 kr., 1 frt és 1 frt 50 krajval kaphatók. 6306
 Legelőkelőbb gyári raktár hajkenőcsök, toilette-szappanok, széptüvegek fogporok, fogpaszták, szájjavító, ruha-, fog- és körömkefék, angol hajkefék, legfinomabb szíva csok és mindea e szakmába vágó pipereszeretek.
 Megrendelések utánvétel mellett gyorsan és pontosan eszközöltetnek. — Ajjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.
 Csak azon gyártmány valódi, mely jelen védjeggyel el van látva.

Csász. kir. kiz. szabadalmazott szabadék. ékszer-evőeszköz.
 A sz. aték. ékszer-evőeszköz a legújabb, legelőkelőbb a legjobb a napi használatra. Föltaláló legeszebb díze a háztartásnak. Az alább felsorolt evőeszközök, ugymint kés, villa, kanál stb., minden darabjába pompásan elhelyezett drágakő mint: amethyst, opál, szaph, rubin, smaragd stb. van beágyazva. Valamennyi alább felsorolt áru egy, egészen ezüstfehér, tiszta minőségű, mely még sok évi használat után is valódi ezüst színt megtartja. Valamennyi alább felsorolt tárgy fehéren maradandó 10 év. jótállás alatt áll. Következé 24 db. szabadék. ékszer-evőeszköz együttvéve csak 3 frt 75 kr., és pedig:
 6 db. szabadék. ékszer asztali kés.
 6 db. szabadék. ékszer asztali villa.
 6 db. szabadék. ékszer-évkánál.
 6 db. szabadék. ékszer-kávés-kanál.
 Összesen 24 db. csak
3 frt 75 kr. mesés olesóságú áron hozzá még irásbeli jótállás a fehéremmaradás és jó minőségért. Ez evő-eszközökből 48 db-nak egyidejűleg megrendelésénél, azokat gyakorlati, tisztán és szépen készített, cartonokban szállítjuk mind a 48 db-ot csak 7 frtért. Ezen kívül ajánlunk: szabadék. ékszer-levesmerítőket, 6 db-ot 50 kr-ért; szabadék. lemerítőket 35 kr-ért; tömr. szabadék. lemerítőket 45 kr-ért; nagy felszolgáló tálcát 9 kr-ért; 1 lejeskanna, középna. yságban, 2 frt 50 kr.; 1 teás kanna, középna. yságban 3 frt.; 1 czukorszelenye, foglalva, főtővel, 1 frt 80 kr.; czukorszelenye, legf. vésett, 2 frt 40 kr.; elegáns asztali gyertyatartó, magas, gót jellegű, párja 2 frt 25 kr.; ugyanezok legfinomabb jellegű, párja 3 frt 25 kr.; bors- és sótartó, 60 kr.; ezüst- és olajállvány, 2 osztatlyu, mászett kristályüveggel 3 frt 50 kr.; 4 osztatlyu 4 frt 75 kr.; asztali gyújtószergula 1 frt 20 kr.; dohányszelenye vésett, 4 frt 50 kr.; és főtővel, 1 frt 25 kr.; palackdugók 3 db. 60 kr.; és még ezer más tárgy 10 év. jótállás alatt áll. Valamennyi áru nálunk, még ezer más tárgy 10 év. jótállás alatt áll. Valamennyi áru nálunk, még ezer más tárgy 10 év. jótállás alatt áll. Valamennyi áru nálunk, még ezer más tárgy 10 év. jótállás alatt áll.
 Megrendelések utánvétel vagy a szesz előzetes behatárolás mellett postán és leküldetésre teljesíthetnek; a levelek és címek alá intézendők:
Blau és Kann, föletétemenyek.
 Bécs, I. Heinrichshof.
 NB. Száz meg száz közzétett és elismert irat fekszik iródnakban nyilvános megtekintés végett. Utánzó és hamisító törvény szerint megbüntetnek. 6348

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 12 frt / POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre ... 3 *
 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egész évre 8 frt / félévre ... 4 *
 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egész évre 6 frt / félévre ... 3 *
 Külföldi előfizetésekre a postaiag meghatározott vitelljű is csatolandó.
 13-ik szám 1881. BUDAPEST, MÁRCZIUS 27. XXVIII. évfolyam.

SZENT-PÉTERVÁRRÓL
 Kér rettetenes óriásnak harca életre-halálra: ez a jelenet az, mely Európa s az egész művelt világ léleketét most visszafojtja. Ideges várakozással nézzük a harc kimenetelét, melynek idejét még belátni sem lehet, de azt tudjuk, hogy csak egyiknek vagy másiknak, vagy talán mind a kettőnek megsemmisülésével végződhetik.

den ember árulót gyaníthatott felebarátjában: a nihilizmus terjedt, mint a lappangó láz s tüze harapódzott tovább a föld alatt. Az összeesküvésnek, mint a mesebeli szörnynek, minden levágot feje helyett hét feje nőtt s a két világ-részt megrázkodtató döröglet meggyőzhette a világot, hogy a szélesend, melyet sokan a már

lezajlott vihar jelének hittek, tulajdonképen az a szélesend, mely meg szokta előzni a vihart. Ma már megdöbbentő tények és adatok bizonyítják, hogy a nihilisták ama látszólagos nyugalom ideje alatt se maradtak tétlenek s hideg számításával, meglepő tájékozottsággal és nagy pontossággal tevék meg előkészületeiket a

SZENT-PÉTERVÁR. — EGY NIHILISTA ELFOGATÁSA.

czár meggyilkolására. S mit tett ezzel szemben a hatalom? Egy sürgöny jelenti, hogy Lorisz-Melikovot Svájcából előre értesítették a tervezett merényléről s ő meg is tette kötelességét, kérve a czárt, ne hagyja el a nehány napig a téli palotáját s ne menjen el a Mihály-palotában tartott katonai szemlére. A czár nem hallgatott rá, csak annyit ígért meg, hogy nem rendes utját, a «Newszki Prospekt»-et fogja választani. Az összeesküvők ezt is megtudták s a szerint módosították tervüket. És pedig állítólag nem sors-huzás döntött, ki legyen a merénylet elkövetője: önkényesen vállalkoztak annyian, hogy válogathatni lehetett közöttük. Ebből is látni, mily rettenthetetlen rajongással csüggenek a hazaitok! Elhelyezkedtek a téli palota körül s az egész vonalon, melyre a czár kocsijának haladnia kellett, úgy hogy az semmilyen nem menekülhetett volna meg, kivéve tán azt az egy esetet, ha a hintóban fia is mellette ül, a kit a nihilista végrehajtó bizottság nem ítelt halálra, a ki tehát ez alkalommal — mint egy pétérvári sürgönyben olvassuk — talán védangyala lehetett volna atyjának.

S a rettenetes pontosságú végrehajtott merénylettel még nem volt vége a meglepetéseknek, melyek a nihilista szövetség csodálatos utjaira és eszközeire vetének világot. Egymás után fedezték föl a dinamit-telepeket és vegytani laboratóriumokat, melyekben robbanó po-ko-kepek készültek s találtak a föld alatt a műszaki fejlettebb ismeretek minden feltételeinek megfelelő aknákat, erős töltényekkel, melyeknek elsütése egész utcákat dönthetett volna halomra s melyek az e téren járatos szakembert is bámulatra ragadták.

Természetes, hogy ily fölfedezések után még nagyobb arányokban indultak meg a kutatások is és ezzel együtt az emberhajza. Szent-Pétérvár ma a rendőrök és kémek tengerével van elárasztva s többszörös gyűrűkkel elrekesztve a világtól. Levél oda be, vagy onnan ki, csak felbontva mehet, sürgönyt nem bocsátanak tova, míg át nem vizsgálták. Szemmel kísérnek minden idegent s általában mindenkit, a ki nem «jó ismerős». A rendőröknek és katonáknak szigorú utasításuk van, hogy minden gyanusnak látszó alakot, s minden kocsit megállítsanak és megmotozzanak, kivált ha a téli palota közelében mutatkozik. A házkutatás is nagy arányokban foly s a czár halála óta már több oly helyet fedeztek föl, hol nihilisták tarták összejelteiket. S a rendőrségnek nem egyszer nyílt alkalma meggyőződni, hogy ezek az emberek nem afféle egyszerű kommunisták és szocialisták s az elégtelenség és társadalmi forrongás képviselői, hanem mindenre kész, óntudatos, elszánt, vakmerő forradalmárok, kik dicsőséget találnak abban, ha nézeteiket vérrel pecsételhetik meg s vértani lehetnek tanaiknak. Elfogatásuk ezért nem is mehet végbe békén, rendesen erőszakkal kell közbelépni s nem egyszer bukkán a hatalom oly ellenállásra, mely emberáldozatot követel. Volt eset rá, hogy egy ifju leány revolverlövésekkel három órán át tartotta föl a rendőrség ostromát, s midőn ez végre mégis beronthatott a gyanus helyiségbe, ott szétzúzott koponyával találta meg, a kit keresett. Árvuló nem igen akad soraikban, mert a nihilisták elrettentő példákat statuáltak az ilyeneken. S a ki közülük kézre kerül, kiállja a legnagyobb kínzásokat, — melyeknek most «erélyes kényszerítő intézkedések» cím alatt nagy divátja van — és nem vallanak, s a rendőrség ritkán csikarhat ki tőlük oly nyomokat, melyeken tovább követhetné az összeesküvés szárait s eljutna esomópontjához. Ez nagy lelki erőre, de talán arra is vall, hogy a nihilis-

táknak bámulatos szervezete van, s egy-egy csak keveset ismer társai közül. Hogy számuk mennyire mehet, azt, tán nincs is ember, a ki tudná. Százazatokra megy-e, ezerekre-e, vagy csak néhány százan vannak mindössze? — még arról sem lehet biztos tények. Nem is a szám, még csak nem is a merényletek, — de az a szünet nélküli kitartó, terszerű munka, semmitől vissza nem rettenő forradalmi működés az, mely e szövetséget oly rettentessé teszi, hogy ama közel száz millió orosz alattvaló, ki valószínűleg nincs a szövetségben, együttvéve sem említtetik annyiszor, mint a nihilisták neve.

Hogy kevesen nem lehetnek, azt az elfogathatóságból következtethetjük, melyeknek nagy száma se látszott jelentékenyebb mértékben megcsökkenti erélyüket, — mert még mindig maradtak annyian, hogy alig látszik hiba. Pedig a börtönök tele vannak a nihilista szövetségről gyanúsítottakkal és hozzá tartozókkal. Magok a nihilisták természetesen külön vannak zárva elítélteikig, — de családjaikat együtvé eresztik.

Egyik képünk is elfogott nihilista család-jainak csoportját mutatja. A moszkvai nagy központi börtönben látjuk őket más közönséges gonosztevőkkel együtt. A moszkvai börtön a legnagyobb «depot» a foglyok számára. Mintegy 1200 fogoly kényelmese élfer benne, azonban szükség esetén 3000-et is bele zsúfolnak. A börtönből azután fegyveres katonák viszik tovább a száműzöttökkel rendszeren 3—400 főre menő csoportokba. Régebben az egész óriási utat gyalog kellett megtenniük, most már, a mennyire lehet, vasuton s azután kocsikon szállítják tovább. A közsegeken át rendszeren éjjel mennek, de bármikor is a lesgyőzöbben meg van tiltva, hogy valaki hozzájuk szóljon vagy egytárlán az utcákon maradjanak a lakosok, mikor a menet arra vonul. Moszkvában, a hosszú, ki-nos számkivetés előtt, hol a nehéz bányamunka s egészségtelen éghajlat nagy részeket különben is meggyilkolja, joguk van hozzátartozóik-tól, rokonaiktól még egyszer elbucsuzni. S ilyenkor nem ritkán megtörténik, hogy különösen a nők önkényes száműzötték lesznek s férj-eikkel mennek Sibériába. Moszkvában is együtt lehetnek már s míg a többi látogatók az előszobában várakoznak, az «önkéntes fog-lyok» az elítéltekkel együtt maradnak s ha anyagi helyzetük engedi, némi csekély kényelmi szereket is megszerezhetnek számokra.

A legutóbbi nihilista mozgalomban nem egy eset fordult elő, hogy az elítéltek rokoni önkényt vetették alá magokat annak, hogy szerte-tek szenvedéseiben megosztózzanak. Az egyszer elvállalt kötelezettség pedig állandóvá lesz s a nyereség és nélkülözés nagy része alól-ök sem nyerne fölmentést. De a nihilisták kö-zött az ily önfeláldozás egészen természetesnek látszik. Egész működésük, a titkos szervezet követhetése megőrzése, oly csodálatos lelki erőt, oly rajongással ragaszkodást mutat, mely ko-runkban a legnagyobb ritkaságok közé tartozik.

E rajongó lelkesedés a valódi magyarázata annak, hogy a nihilista mozgalom sem a tör-venyszékek, sem Gurko és Lorisz-Melikov vas-eszközei nem bírták elfojtani. Titkos közlö-nyek, egyes nyomdák konfiskálása dacára, minduntalan megjelennek. Nem egyszer beszél-ték már, hogy vezetőjüket elfogták, vagy hogy a küzelemben meggyilkolták; a nihilisták azért csak működtek tovább, mintha mi sem történt volna. Százakat küldtek száműzetésbe s helyet-tök ezek támadtak ismét, sőt már azt is rebes-gették, hogy egész arzenál áll rendelkezésük-re, hol nemesak dynamitot és más robbanó eszkö-zőket készítenek, hanem rendes töltényeket is s napról-napra gyarapodván, közel állanak ahhoz, hogy egykor mint forradalmi hadsereg

lépjenek föl az általok képzelt új radikális állam és világrönd megalkotására.

A czár gyászos halála megdöbbenő fényes tanubizonyoság, hogy a nihilista forradalmat nem nyomták el, sőt hogy az még csak most lesz növekvőben. Hitet és önbizalmat meríte-nek a merénylet sikeréből. Hogy mi lesz a nihilizmusból? Sikerül-e az alkotmányos törek-véseknek, melyek Oroszországban napról-napra erősödnek, ellensúlyozni e mozgalmat, avagy ez is csak új olaj lesz a tüzre, mely egykor a nagy orosz birodalmat s vele együtt tán egész Európát lánggra lobbantja? — ez a jövő titka, de oly titok, mely méltán foglalkoztathatja a külföld figyelmét s különösen a miénket, kik Oroszország szomszédjai vagyunk.

TŰNŐDÉS.

Kint bolygok a mezőben —
Fent a fényes levegőben
Kicsi madár zeng, örül,
Jaj, de szép a kéklő égbolt!
Oly mosolygó minő rég volt —
S játsz szellő leng körül.

Mig a futó esermélyt nézem,
Mégkönyebbül perczer, érzem,
Lelkemben a fájdalom;
Önámítás! — hisz a régi
Gyötrő lángtól kell elégni
Szívemnek, azt jól tudom.

Mennyi vihart kiállottam!
Mennyi vérem hullt el ottan,
Sorsomat mig kergették!
S bár szerencsém felmosolygott:
Nem lehettem soha boldog —
Im' ez az én bus regém.

Mind elhervadt, mind elhullott,
— A mi egy kis vigaszt nyújtott —
Reményem föld levele.
Most már mindgy, nem is bannám,
Ha magam is velük látnám
Közélni a sir fele.

S mégis visszafele vágyam
Megtörtén is, haloványan
Hozzád, melléd kis leány —
Hisz nem tudnál elfeledni:
Nem tudnál kit hitgetni
És kizozni azután!

Pásztoi.

MERÉNYLET BEM ELLEN.

Dr. LISKE XAVER

LEMBERGI EGYETEMI TÖRTÉNET-TANÁR KÖZLEMÉNYE.

Az alábbi érdekes epizódot Bem életéből a Maros-Vásárhelyt közelebb megjelenendő „Bem album“-ból közöljük, melyet Kerekes Sámuel ottani tanár és a «Maros-vidék» szerkesztője ad ki. E czikk a Bem ellen intézett számos merény-letek közül azt a ránk nézve legérdekesebbet ismerteti, melyet Budapesten Kolodziejzski len-gyel ifju követett el a hős tábornok ellen 1848. őszén. A jelen közlemény eredetileg lengyel nyelven jelent meg, dr. Liske Xaver, a leMBERGI egyetemen a történet tanárának tollából, s Szá-deczki Lajos fordította magyarra.

A lengyel irodalomban a legújabb idők történelméről megjelent számos emlékirat kö-zött egyik legérdekesebb, a mely a múlt évben Posenben Zupanski J. K.-nál jött ki a követ-köz cím alatt: «Wspomnienia z roku 1848 i 1849.» («Emlékiratok 1848—49-ből.») Szerzője Falkowski Gyula, ki kevés évvel ezelőtt egy szintén nagyon érdekes munkát adott ki: «Obrazy z zycia ostatnich pokolen w Polsce.» («Képek Lengyelország legújabb nemzedékének életéből») czimvel.

Falkowski 1848. okt. közepén Magyaror-szágba ment Kwiatkowski Józseffel. Az ifju lengyel emigrációnak voltak küldötvei azon megbízatással, hogy egyezséget kössenek a ma-gyar kormányval lengyel légio alakítása cél-jából, melynek mindaddig fegyverben kellett volna állni, míg Lengyelország sorsa is eldölt a harc mezéjen. Nehány hétig Falkowski Kos-suth oldala mellett volt, így Bécs alatt a siker-telen megszállási kísérleteknél; majd Francia-oroszországba küldötte Kossuth, hogy ott magasabb tiszteket toborozzon az alakítandó lengyel lé-gio számára.

Első része Falkowski emlékiratának épen Kossuthnál való tartózkodásával foglalkozik s fontos tárgyalásokat ír le, bemutátván egyes részleteket Bem életéből is, melyeket a szerző művében följegyezett.

Epen Bécs alól tért meg a magyar sereg. A megszállási kísérletek megihusultá, a boszan-kodás, tépelődés Kossuthot ágyba szegte Po-zsonyban. Nem csekély vigaszt nyújtott neki itt Bem váratlan odaérkezése, a kinek sikerült Bécsből kijutnia. Falkowski meglátogatta Kos-suthot; ágyban találta ugyan, de jelentékenyen megerősödvé s megvizsgálódva. Első kérdése az volt Kossuthnak hozzá, hogy ismeri-e Bemet? Falkowski felelete az volt, hogy soha nem látta. «Mert — ugy mond Kossuth — épen öt várom.»

Alig fejezte be szavait, megnyitá az ajtó s belépett egy ötven év körüli, közepes ter-metű, borotvált, halvány, kissé földuzzadt arcu férfi, arckifejezésében semmi férfiaság, sze-meiben semmi fény, — állig begombolt kabát-ban, nyakkendővel, gallér nélküli. «Én — ug-y-mond a szerző — egy ünnepi ruhába öltözött templom-szolgának tartottam volna, hogy ha nem látom, hogy Kossuth mennyire tisztel-lejesen fogadja s tábornoknak ezimezi. E pedellus alakban egy rettenthetetlen harezos, egy vasszár-lád lélek rejtőzött. Oh Lavater! mily gyakran tévedésbe vezetnéd te az embert.»

Egy óra mulva Falkowski hosszab beszél-getésbe bocsátkozott Bemmel, kit az úgynek, melyben Kossuthnál fáradozott, megnyerni igye-kezett. De Bem nem értett egyet a külön lé-gio alakításának tervével.

— Más volt az — jegyzé meg — légio-t ala-kitani Franciaország véd-szárnya alatt, midőn ez a világ elé állott a szabadság, egyenlőség és testvériség eszméinek hirdetésével s diadalma-lan lobogtatta zászlóját mindenfelé, — s fér-gesen más légio-t alakítani Magyarországon, mely szük határok közé szorítva, saját érdekeiért har-czol s ellensége a szálvágnak és a mely Orosz-orzággal harcot kockázthatni nem merne.
— De kényszerülve lesz — viszonzá Fal-kowski.

— A fölött sokat lehetne beszélni — felelt Bem — nincs időm most ezzel foglalkozni, mert indulum kell Simonics osztrák csapata ellen; visszatérvén megbeszéljük majd a dolgot.

S Bem csakugyan késedelem nélkül elin-dult, de — mint tudva van — oly későn küle-telt, hogy minden eredmény nélkül volt kény-telen visszatérni Pozsonyba.

Hogy mily véleményrel volt Bem az idő-tájít a külön lengyel légio alakítása felől, kivil-galílik leveleiből, melyet néhány héttel ezelőtt Z. grófhoz írt. A levél így hangzik:

«Lemberg, szept. 29. 1848.

«A magyarok, a kikkel Lengyelország em-berelméletét óta barátiságos viszonyban állott, most nagyon válságos helyzetben vannak. Hor-vátok és más szálvok, kik évszázadok óta ösze-kötve voltak velők, fölkeltek ellenök, németek, nemkülönben oroszok által fölzigatva. A pol-gárháboru nagy mérveket ölt. Egyedül mi len-gyelek lehetünk képesek őket kibékíteni, ha a magyarokat rávehetjük, hogy minden politikai szabadságot megadjanak a szálvoknak; ezeket viszont, ha meggyőzhetjük arról, hogy nekik legüdvösebb a magyarokhoz való szoros kap-csolódás. Egy ily ezülv követésében nagy részt vegyen, rábeszéltem méltóságod fiát is; — her-czeg Sanguszko László, herceg Lubomirsky György és több más legelőbbségeknek részét abban. Tarnowon át megyünk Bécsbe, itt megállapítjuk a részletes tervet s ugy indulunk Pestre. Egy lengyel-szálv légio alakítása által, melyben az egész emigráció részt fogna venni, jókora fegyveres seregét állíthatunk össze Ma-gyarországon, mely közvetítésünknek nyomaté-

kot adand s magvául szolgálhat majd a föllálli-tandó lengyel seregeknek».

Első czejja tehát Bemnek is egy lengyel-szálv légio alakítása volt, természetesen horvát földön, hogy — a mint látszik — szükség eseten még fegyverrel is közbevesse magát a magyarok és horvátok között. Hogy micsoda további terve volt ezzel kapcsolatban, nehéz eltalálni; lehet-séges, hogy remelte az összehívott magyaroka-t és horvátokat Oroszország ellen vezérelhetni; de ez olyan légvárnak bizonyult, melynek el kellett foszlani mindjárt, mihelynt Bem Bécsbe érkezett. A szétvert horvátok osztrák területre futottak, a hol tüstént egyesültek Windisch-grätz seregével. Bécsben a forradalom javában folyt s a demokrátaik, kik a várost uralták, föl-szólították a magyarokat segítségül. Bem átlátta, hogy nem alkalmas idő ez a magyarok és szálvok kiegyeztetésére s a helyett hogy Pestre ment volna, átvette a forradalom vezetését Bécsben.

Midőn Bécs bevétele után sikerült magát keresztül vágna Pozsonyba, bizonyára még jobban meggyőződött, hogy nevétségos volna kiengesztelési tervével most lélni elő; — de pánszlav ideái; melyeket Párisból hozott magával s a galicziai urakkal szemben vállalt kötelezettségei nem engedték azt sem, hogy lengyel-magyar légiokat alkosson, minthogy azokat épen a szálvok ellen használták volna fel. Még ekkor nem sejtette, hogy a magyarok nem sokára az oroszokkal ütköznek össze. Bem előtt a lengyel-magyar kérdés kezdetben tisztán theoretikus volt, de az események rohamos fejlődése, a viszonyok bonyolódása mihamar más irányt adott annak, közéjövén még egy saját-ságos körülmény, mely a lengyel emigráció párt-szenvedélyét, a pretenziók, ambíciók és gyűlölet versengését a magyar földre s átvitte.

Azallat ugyanis, mig Bem Simonics ellen járt, egy újabb lengyel küldöttség érkezett Po-zsonyba, a melynek élén Wysocki, Dzierzkowski József és Boszecki József állottak. Ez a küldöt-ség sürgette a lengyel légio-k alakítását, de azon határozott fölfelet mellett, hogy Wysocki neveztesse ki vezérül, Dzierzkowski pedig a magyar kormányba mint a lengyel ügyek mi-nisztere vettessék fel. Sikerült nekik Falkowski-t körülhízelegni, úgy, hogy ez Kossuthnak memo-randumot nyújtott át, melybe Dzierzkowski, Falkowski tudta nélkül, még egy ívet csuszta-tott a pengetett fölfeletekkel. Kossuth a vissza-tért Bemtől értesítvén, hogy Wysocki előbb csak egyszerű alhadnagy volt s oly magas állást semmi esetre nem érdemel, továbbá hogy Dzier-kowski bár nagy tehetségű, de ép oly gyenge jellemű ember, — az elibe terjesztett fölfeleleket nagyon rosszul fogadta. A lengyelel, kik Wysocki és társa körül csoportosultak, jól tud-ták, hogy kinek köszönhetik e fogadtatást.

Ezután mindkét lengyel küldöttség Pestre ment, hová Kossuth is leutazott Bemmel. Pesten már ekkor igen sok lengyel volt, türelmet-lenül váru a légio-k szervezését. Ezek Wysocki és Dzierzkowskiban természetes vezetőjüket látták.

Mig egy részről a demokráta lengyel ifjuság s velők sok idősé lengyel is e két férfi körül csoportosult, addig más részről e dol-gokra, mint sok másra nézve is, Kossuth s Magyarországnak más vezérfeiriái Bemet mintegy orakulumnak tekintették, — sőt már-már elha-tározott dolog volt az is, hogy a magyar seregek fővezérletét is rábizzák. Bem pedig a lengyel légio alakítása ellen, mit kezdetől fogva ellen-zett, most annál határozottabban lépett fel, minthogy látta, hogy a tehetetlen Wysocki tart igényt ennek a vezérletére.

Midőn Kossuth Pestre jött, a hadügymi-niszter Mészáros értesítette a lengyeleket, hogy a kormány csakis egy ezred, két század, egy uhlánus-dandár s egy tüzér-ütég alakítására ad felhatalmazást, megengedvén még kisebb lengyel csapatok alakítását is, melyek magyar zászlóaljakba osztatának be.

Ez a lengyeleket nagyon felizgatta. Fal-kowsky ezallat még mindig törekedett egytér-tést hozni létre a lengyelel és Bem között, — fölhasználva egy kedvező időpontot, rávette őket küldöttség választására, melynek személyesen kellett volna Bemmel egyezkedni s Bem is reá állott, hogy őket elfogadja. Dzierzkowski nem tartozott a küldöttséghez, de kísérletet tett Wy-sockit Bem ellen feltüzelní, intvén őt, hogy ne engedje magát «elesábitatni», legyen bátorsága

dacolni s ha Bem nem tágit, fenyegetse a lapokba kiteendő nyilvános óvással.

— Csak te légy nyugodt — viszonzá Wy-socki — majd fogom én tudni, hogy mit kell neki mondanom.

Bem nagyon szívélyesen fogadta a kül-döttséget.

Mi itt uraim mintegy családban vagyunk — mondá a küldöttségnek — s nagyon bizalm-s a élénk beszélgetésbe ereszkedtet velők.

A tábornok azt mondá nekünk — folytatja tovább Falkowski (innen kezdve végig Falkowski elbeszélése szó szerint) — hogy ő határozottan soha nem ellenazta a légio-k alakítását, de nem akarta, hogy azok mindjárt a háboru kezdetén föllállitassanak. Nem akarta pedig több indok-ból: nehogy a magyar sereg szervezésében sza-kadás s fejetlenség álljon elő, továbbá, nehogy idejekorán a magyarok ellen vonassék az orosz, s végül nehogy a szálvok gyűlöletét vonják a lengyelel magukra, a kiket oly sok éven át megnyerni igyékettek, s a kiket épen a magya-rokkal való kibékülésre kellett volna vezetniök. Az ő véleménye szerint tanácsosabb csak egy lengyel zászlóaljat s több a magyar seregebe oszt-tott csapatot alakítani, — ugy hogy később a bataillon légio-vá, a légio egy lengyel sereggé nőjje ki magát.

Megkísértették érveit czáfolgatni; főkép azt hoztuk föl, hogy ezallat teljesen a magya-rok kedvére leszünk bizva s a lengyel ifjuság, mely nem lát át ily bizonyult politikát, Magyar-orozságot; el fogja hagyni; s ez azon ifjakat is vissza fogná riasztani, a kik sietnének a lengyel zászlók alá seregleni, ugy hogy még csak egy lengyel század sem fog alakulhatni.

Erre Wysocki egész időszerteünlű elő-hozza a portugalli légio-t s Bemet e kiméletlen emlékeztetéssel egészen lehangolja.

— Oh! az a portugalli légio, c'est toujours votre cheval de bataille — mondá kedvetle-nül — s kezdte mentegetőzni; de a beszélgetést sikerült ismét a lengyel-magyar légio-ra terelni.

Bem kijelentette előttünk, hogyha köz-óhajtás az, hogy ezen légio megalakitassék, kö-telességének tartja a többiekhez csatlakozni, de csakis ugy, hogy ezen légio régi katonai szokás szerint, nem pedig demokratikus alapon, a tisz-tek és altisztek szabad választása által, szervez-tessek. Mindnyájan csatlakoztunk véleményé-hez, kivéve az egy Wysockit, a ki hallgatott; s azonfelül még egy hang szólalt föl a mellett, hogy legalább a vezér választassék általános sza-vazással.

— Jól van, választassék szavazással — vi-szonzá Bem — de kizárólag csak azok közül, kik a légiohoz tartoznak. (Valószínűleg arra gondolt, hogy Dzierzkowski a légioiból ekkép ki fog rekesztetni.)

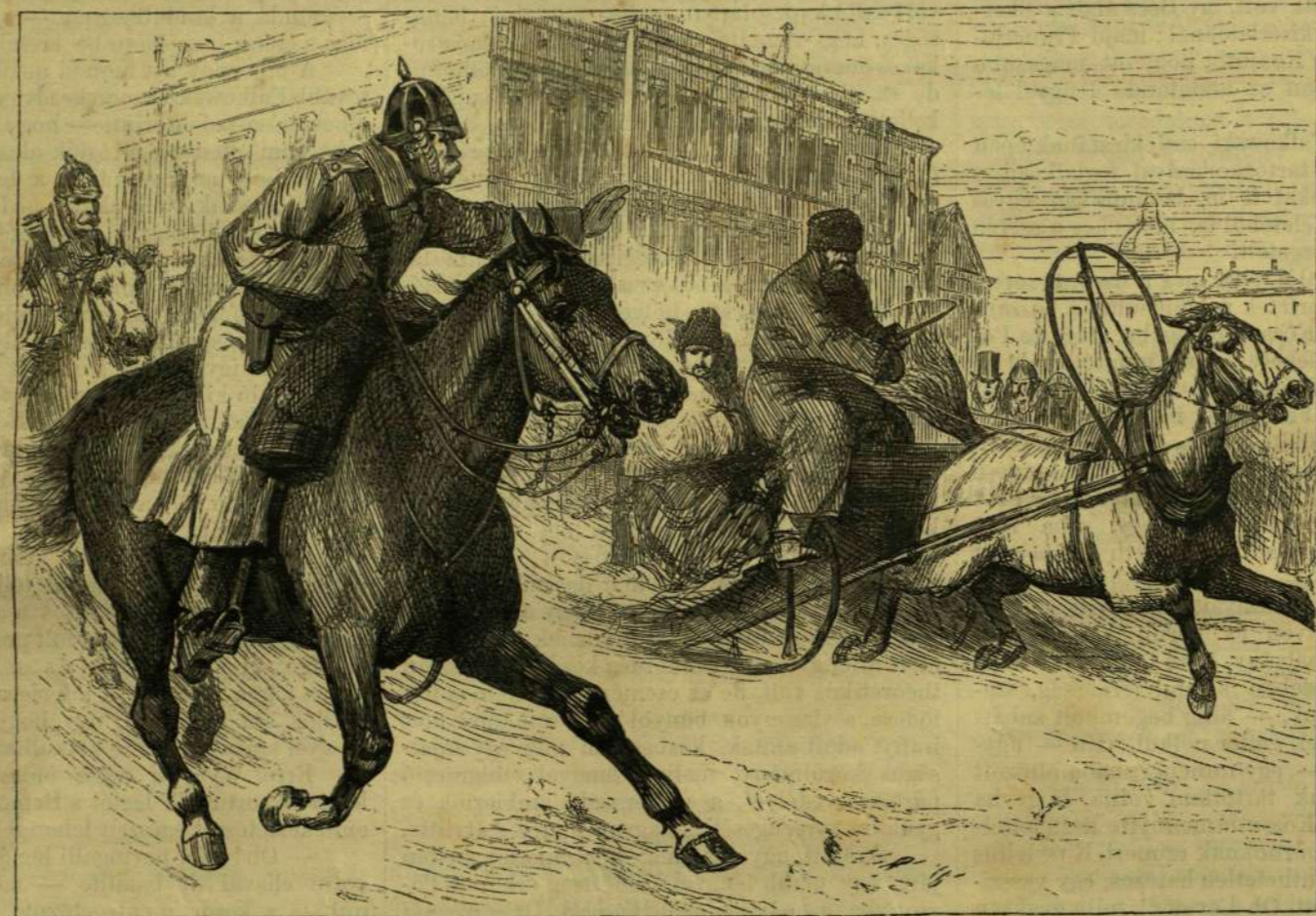
Ezt is elfogadtuk s már-már bucsuzni akar-tunk a tábornoktól, midőn Wysocki, a ki nem akart távozni betanult leckéje elmondása nél-kül, fenyegetőleg a tábornokhoz fordult, körül-belül e szavakkal:

— Tábornok, el ne felejtse ezt az ígérte-t, különben protestálunk s a tábornokot a nép s az egész világ előtt felelőssé teszszük mindazon reményeink megsemmisítéséért, melyeket a ma-gyar háborura építettünk.

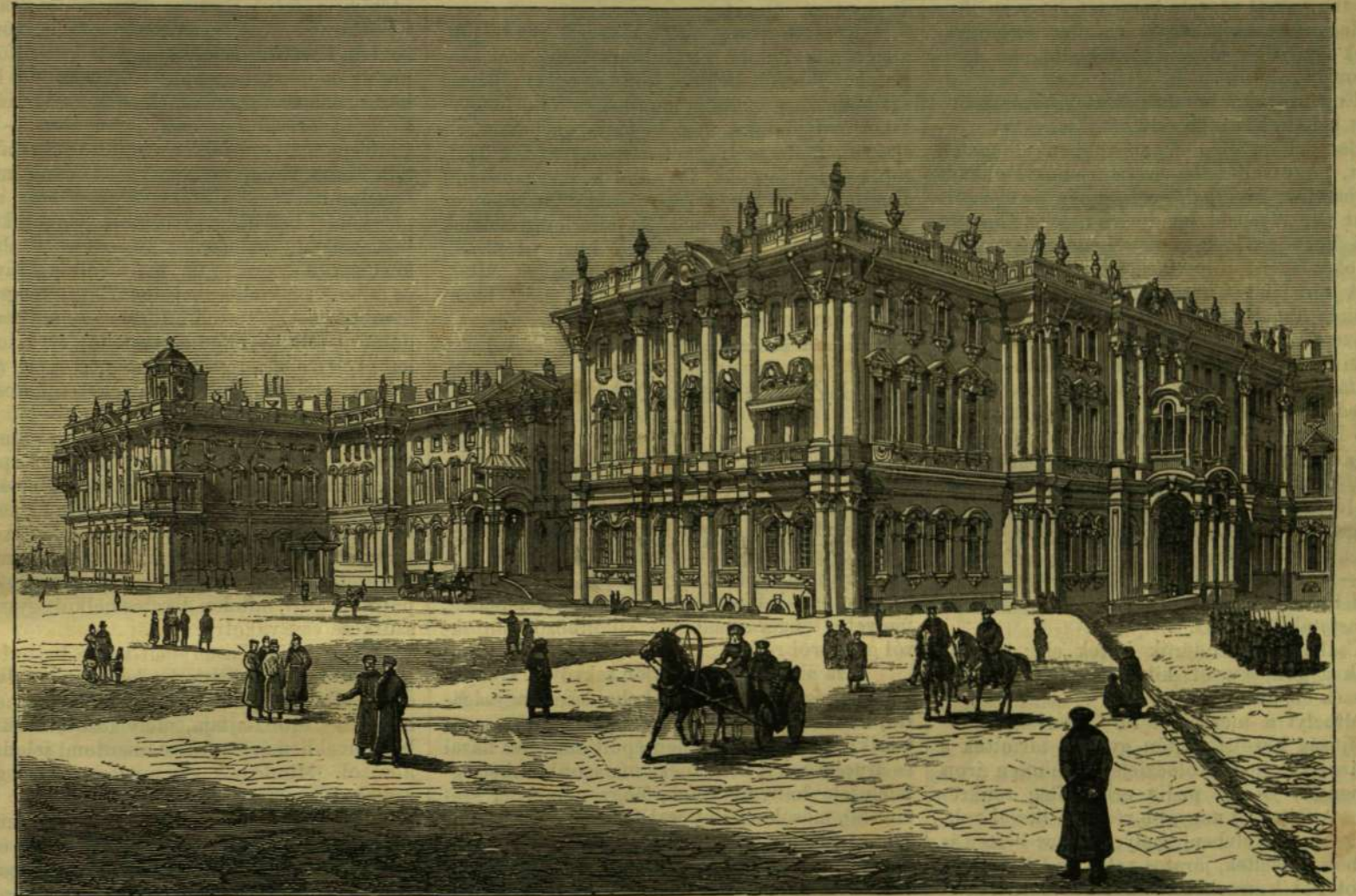
— Ugy! — tört ki Bem — protestálni, gyalázni, az érdem hírnevét bemoeskolni: gyö-nyörü egy foglalkozás! Protestáljatok tehát s gyalázatok, — veletek többé nincs dolgom; távozzatok!

Wysockinak e hitvány föllepését helyre útni többé nem lehetett. Levert lélekek, le-csüggesztett fölve távozákn. Csak Wysocki lép-delt büszkén, mintha valami nagy hazafias tet-tét követett volna el.

Hogy miképp adta elő Dzierzkowskinak Bemmel való beszélgetésünket, s mit határoz-tak ők ketten, nem tudom; de a következő na-pon jókor reggel közös termünkbe nagy lárna hatott hozzám. Oda nézek, hogy mi történik. Há a fiatalaság gyülekezett ott nagy zajjal, bi-zonyára Wysocki fölhevására; némelyik már egyenruhában, a melyet az előtt való nap osz-tottak ki közöttök. Midőn a terem s a folyósó egészen megtelt, megjelent ama két «önkény-tes» galicziai küldött. Wysocki beszédet tartott az ifjusághoz. Egy végnélküli philippika volt az Bem ellen, a kit önhaszánt leső, fondor lelke-nek festett le, bizonyosságul előhozta elecséplő históriáját a portugall légio-nak s rátérvén a

SZENT-PÉTERVÁR. — GYANUS UTAZÓK FÖLTARTÓZTATÁSA RENDŐRÖK ÁLTAL.

SZENT-PÉTERVÁR. — A TÉLI PALOTA.

NIHILISTÁK CSALÁDJAI A MOSZKVAI BÖRTÖNBEN.

EXEKUCZIÓ IRLANDBAN.

mostani esetre, azzal vádolta, hogy isten tudja, mi cézből, a magyar kormány jóakarátát a lengyelek iránt megbenitotta, a lengyel-magyar légiónk szervezésének reményét megsemmisítette. Azon tanácsosnak végezte beszédét, hogy az ifjuság Magyarországot hagyja el, mert a lengyeleknek nem illik idegenek szolgálatában zsoldosként harcolni.

Eme szavak a fiatalok közt viharos felindulást keltettek. Szitkozódó s átoksavakat szórtak Bem ellen. Még aznap többen elhagyták Pestet, hogy Galicziába visszatérjenek. De akadt egy közöttök, ki elhatározta, hogy az egészért boszut áll. Wysocki bizonyára nem is álmodta volna, hogy izgató beszédéből egyik hallgatója elég okot merit orgyilkosság megkísérlésére.

A leirt jelenet után néhány órával egy ifju galicziái, Kolodziejski Xaver jelentkezett Bemnél, azon ürügy alatt, hogy nagyon fontos ügyben kíván vele szólni. A tábornok maga elé bocsátá. Kolodziejski két lépésnyi távolságra közeledett; hirtelen pisztolyt ránt elő zsebéből s ráló Bemre. A golyó talált, de fennakadt az állkapocsban. Erre Jordán László, Bem adjutánsa, a ki szintén jelen volt, kardot rántott, hogy levágja a gyilkost, de Bem nem engedé; ő maga galléron ragadta Kolodziejskit s a szolgát rendőrrétk küldé.

Jól tudom, hogy ki tüzelte ezt fel — mond Bem Jordánhoz — de a törvényeknek is konstatalni kell azt.

Csakhamar rendőrök jöttek elé; megragadták a gonosztevőt, kit még aznap haditörvénysek elé állítottak.

Mihelyt a merénylet híre elterjedt a lengyel ifjuság között, rögtön gyűlést tartottak s elhatározták, hogy Kolodziejskit minden áron megmentik, Bemet pedig erőszakkal önkéntesülnek. A fiatalok nagyobb része galicziái volt, kik a német nyelvben, melyet akkor Pesten is szeltiben beszéltek, járatos vala. Ez lehetőséget nyújtott nekik arra, hogy a nagy közönséget saját céljukra megnyerjék. Egyesek a lapok szerkesztésébe mentek, mások kávéházakba, vendéglőkbe s más nyilvános helyekre, — némelyek meg azt ténként feladatták, hogy elhíreszteljék, miszerint Bem rendkívül veszélyes ember ép úgy a lengyelekre, mint a magyarokra nézve, hogy az 1831-ik háboruban árulással bélyegezte meg nevért (nem riadtak vissza azon fényes hadi tetteit, melylyel Ostrolenkánál sereginket megmentette, árulással forgatni át), hogy az emigráció alatt egész élete nem volt egyéb, mint a fondorlatok szakadatlan láncolatán s isten a megmondhatója, hogy mily alakban kiabáltak még kigyót-bekát a fejére; Kolodziejskit ellenben mint hőst magasztalták, a ki föl akarta áldozni magát, hogy a lengyeleket és magyarokat a kikerülhetetlen elárultatástól megmentse.

Kolodziejskit ezalatt a haditörvénysek elítélte — halálra. Másnap már a vesztőhelyre vitették, hálóra négy óra mulva agyon kellett volna lövetnie. De minden újság, mely reggel megjelent, védszárnya alá fogta a merénylőt s elítélte Bemet, ismételvén mindazt, a mit az ifjuság elhíresztelt.

Az ifju gonosztevő pedig valóságos bucsujárás tárgya volt; sűrű tömegekben tödült a kíváncsi nép látására. Az elítelt kis termetű ifju volt, szép férfias arczal, erős bajuszal; arczkifejezése semmi nyomát nem mutatva a félelemnek vagy lekifurdalásnak, ellenkezőleg vidám, bátor, diadalmos volt tekintete. Nem is volt nehéz neki az újságok és honfításai szünetnélküli védbeszédei segélyével az egész közönséget a maga pártjára hódítani. Hol nem lehet a népet a külszin által elvakítani?!

Delután többé nem lehetett Kolodziejskiig hatolni, oly roppant néptömeg foglalta el a tért, a hol kitéve volt. Az éljen-kiáltás nem szünet meg egy perczre sem, még az enlöki palota előtt azt is kiabálták: «Le Bemmel, éljen Kolodziejski!»

A kormány engedni volt kénytelen a közvélemény ilyen nyilvánulásának. Az elíteltet elvezették a vesztőhelyről, pár napig még fogva tartották s később menekülni engedték. (Wysocky később a gyalog-zredbe vette fel Aradon.)

A kormány azonban kénytelen volt elejteni egyszerűen azon szándékát is, hogy Bemet a seregek főparancsnokává nevezze ki; a közvélemény ilyen ellene irányulása után akkor arra gondolni sem lehetett.

De ez még nem volt elég. Hogy a lengyelek

elkeseredését lecsillapítsa; kinevezte a kormány Wysockit örmányi ranggal a torbornai kezdeti lengyel századok parancsnokává s hozzácsatolt még ezen két századhoz egy ulános-dandárt és egy tüzér-üteget.

Kossuth pedig, mihelyt ezzel rendbejött, sietett minél előbb eltávolítani a lengyel csapatokat Pestről. Belátta, hogy az egyenlenség szelleme még mindig nem hagyta el a lengyeleket, s fájdalom, nem is fogja egyhamar elhagyni, mert mély gyökereket vert az mindenünk egyediségében. De arról is meggyőződött Kossuth mindjárt az első csaták után, hogy ez az egyenlenség nem zárja ki a lengyeleknek ama minden áldozatra kész hősi vitészéget, melynek mindenkor fényes bizonyosságát adták, akkor is, mikor nem közvetlenül saját hazájukért harcoltak.

OLASZORSZÁGI NAPLÓMBÓL.

(Pizai görbe torony s a Galilei lámpája. Florencia művészet városa, szépségei és nevezetességei.)

Genától Pizának, kissé délkeleti irányban, egyikén a legszebb tengerparti utaknak visz a vonat. Alagút és tenger, tenger és alagút, oly sűrűn váltogatják itt egymást, mintha csak arra volnának hivatva, hogy fokozzák a hatást, melyet a tenger szemlélete különböző pontokról gyakorol reá.

Piza az Arno két partján fekvő és kőfallal kerített régi város, melynek hajdani nagyságáról, lakosainak nagy száma mellett (150 ezerre teszik) téves utcazi, szépen épült emeletes házai és árcusarnokai beszélnek; ma azonban kétségtelen jele hanyatlásának, hogy némelyek szerint 50, mások szerint csak 30 ezer lelket számolál mi a néptelen utcákon, különösen a szép és térses, de kihaltak látszó Arno parton, nagyon is szembetűnő.

De Pizának világhírű nevezetessége, a görbe torony (Campanile torso), még ma is ellenállhatatlanul vonzza az utazót. A híres toronynak, mely 188 láb magasság mellett 15 lábnyi elhajlást mutat, tartósságát a 7-ik század próbálja már, de még nem látszik meg rajta, hogy ráttete volna lábát a romboló ényeszét.

E mellett van a «Cattedrale», régi templom a XI századból, igen szép oszlopos homlokzattal és kupolával; belül fehér és fekete márvánnyal tarkázva. Legfőbb nevezetessége az a legfőbb lámpa vagy csillár, melynek közepén lévő ingó golyó hintáztatása vezette volna — állítólag — Galileit a földforgásának elméletére és ezzel a halálba.

Pizának másik nevezetessége, hogy Galilei itt született. Hogy azonban erre csak másodfokban büszké a pizaiak, megteszik a többek között abból is, hogy vezetők, mihelyt a tornyot megmutatja, leemelik kalapját mondván: «Neki már imádkozni kell menni!» Az az több nevezetesség nincs, s odébb áll megkapott centesimalai.

És ezzel mi is beér, szépen elhagyhatjuk Pizát, hogy a művészet városába, a természeti fekvésénél fogva is szép és kellemes Firenzébe utazunk.

Nem tudom melyik városra lehet büszkébb Olaszország: a hét halmon épült Rómára, a tengerben uszó Velenczére, a búske Génuaúra, a kecces Milanóra, vagy az élenk s erőteljes Torinóra? Én azt hiszem: Firenzére!

Hiszen ha Itália általában a művészet hazája, ennek leghívebb képét, legtöbörébb kifejezését Firenzében találjuk.

Nem napok, de hetek kellenének ahhoz, hogy e város művészi nevezetességeit valódi élvezettel megtekinthessük.

A «Palazzo Vecchio», (Ó-palota), mely a város közpntjén az Arno folyó jobb oldalán fekszik, és a «Pitti» palotát, — mely a folyó bal oldalán, a várost távolabbról körítő emelkedett hegyeljtőn épült, a művészet drága kincseinek és emlékeinek hosszú lánczata köti itt össze, melyet, az egyik palotába belépve, megtekinthet bárki is, a nélkül, hogy csak pillanatra ki kellene szabadba lépnie.

Florenz az Arno két partján terül el, hegyektől koszorozott völgyben. A két városrészt iveretes hidak kötik össze, melyek közül föltűnő és nevezetes az, melynek két oldala árulókkal beépítve utcát képez, hol igen szép kirakatokban láthatók a florenzi arany- és ezüstmű-

vészet remekei. E boltok hátterében elnyúló, mondhatnám, titkos folyosó köti össze tényleg, a már említett két palotát.

A folyó jobb partján van a város legszebb utcája, a folyó parton, díszes palotáival s fényes kirakataival. A mi budapesti korzónkhoz sokban hasonlít. É a városrészen van a fópiacz, hol az ódon stíben épült ó-palota 300 lábnyi karcsu magas tornya emelkedik, mely mellett a Loggia D'orgagna széles nyílt csarnoka, — küzdő viadorok s szabin nőket ragadó rómaiak erőteljes szobor-csoportzataival — vonja magára figyelmünket; a köztársaság korában néptanácskozási helyül használtott. Ennek közelében van, egy oszloptos folyosóval U alakban körülrzáolt négyszög tér, mely költők, művészek és államférfiak álló szobraival van megrakva; továbbá a «Palazzo Pretorio» — egykor fejedelmi palota, — kapuja és udvara, régi szoborkal ékesítve. E téren van ama nagyszerű szökőkút is, melyen Neptun tengeristen kolossal alakja tritonoktól körülvéve látható.

Távolabb a híres «Cattedrale» templom, mintegy száz méter magas gyönyörű kupolájával, s mellette a különálló, 94 méter magas négyszögű s lapostetejű torony; mind a két mű, fehér, fekete és vörös márványkockákkal borítva, nagyszerű szép mozaikképbén tűnik föl. Nevezetes, hogy a templomnak belseje, oszlopaival együtt, minden díszítés nélkül egyszerűen szürkére van vakolva.

A templom hátterében van a hasonló stíben épült «Il Battistero» kápolna, mely hajdan a Mars temploma volt. Érdekes ennek három nagy bronz-ajtaja, mely szoborszerű domboorművekben ó- és új-testamentomi jeleneteket ábrázol. Mindegyik a művészetnek egy-egy remeke!

Innen egy szűk utcán át Dante szülőházához juthatni, mely két emeletre ódon épület, homlokán ily fölirattal: «In questa casa regli Alighieri naque il divino poeta.»

Majd természetes összeköttetésnél fogva, Florenz eme kiváló büszséégének, az olasz nemzet legnagyobb költőjének, 1865-ben nagy ünnepelvésséggel föllíllított emlékszobrát tekintettük meg. É mázsdízeg sikerült álló szobor a «Santa Croce» nevű templom, — e nemzeti Pantheon — előtti téren áll, talapatán az egyszerű fölirattal: «A Dante Alighieri L'Italia 1865.» (Dante Alighierinek Olaszország 1865.)

És most lépünk be a Pantheonba, melyben e tartomány jeleiseinek hamvai vagy emléktáblái helyezettek el. Itt nyuszik: Mich. Angelo (1570), Galileo Galilei (1631), Machiavelli (1527). Dante Ravennában nyuszik, itt csak emléktáblája van e fölirattal: «Onorate L'altissimo poeta.» Mellette benső barátja: Aloisia Stollbergio. — Itt nyuszik a többek közt a száműzött Czartoriszky herczegnő is s két lengyel festő. Itt van emléktáblája azon önkényeseknek is, kik 1848-ban először fogták fogycrt az osztrákok ellen.

A nemzeti Pantheon után tekintsük meg a nemzeti muzeumot. A fegyvertáron át, mely régi fegyverek, páncélok és sisakokkal bővelkedik, a bronz- és ezüstművek, japáni vázák, kagyló- és porcellánedények stb. termébe, s innen a híres Herkules-terembe jutunk, hol a hős kalandjai több nagyméretű szoborcsoportzatban vannak jelenítve, még a régi római korból. Egy másik teremben igen érdekes a Merkur szobra Bolognától. Merkur ugyanis mint hírnök-isten van itt ábrázolva, és pedig egy fölfordított emberfőnek kinyújtott nyelvén, lábujjhegyen fellábon állva, oly könnyedén, mintha csak repülni akarna, a nyelv hegyéről elorzott hirrel.

Érdekes az egyiptomi és etruiai muzeum is; ez ódon népek konyha- és vasedényeivel, festett üvegeivel, vázáival, szobrai- és szarkofágjaival, s az ezekben talált edelek és növénymagvakkal, melyek közül a híres mumia-buzának Olaszországban termett, több mint egy öl magas s roppant nagyfejű kalászait üvegserényben mutatgják.

És most térünk vissza a «Palazzo Vecchio»-hoz s lépünk be a «Pale Podesta» muzeumba. Az előteremben régi római szobrok: császárok, császárnők, történeti nevezetességek s mythologiai alakok vonják magokra figyelmünket; majd a XIII. s következő századok fa- és vasonalapu festményei, majd a híres Niobeterminem költi fel bánakatunkat, hol Niobe története 17 külön szoborcsoportzatban, oly szé-

pen, oly művészilag van jelenítve, mintha csak előttünk kövülnének meg a mythologia mesés alakjai. Régi műemlekek.

Végül egy kupolás terembe lépünk, melynek körded kupolája eredeti kagylókkal és esigákkal van díszítve. Itt vannak a világ leghíresebb festői, egy-egy remek művel képviselve, Rafael, Michel Angelo, Rubens, Tizián, Correggio, Rembrandt, Leonardo da Vinci, Giovanni, Cristofano Aluri, Dürer Albert, stb.

Itt látható a világnak leghíresebb szobra is, a Medici Venus, mely nem egy művészt s mükedvelőt csábított már tul messze tengerek homából ide. Mellette két küzdő gladiátor, és egy remek szatir, bámulatosan rut arcán oly gunyoros kifejezéssel, mintha csak megtestesülvé volna rajta, hogy «az a leggnyorosabb ember, a kin leghőbgy gyölni való van!»

Több teremben remek mozaik-asztal, drágakövekkel, gyöngyházakkal és gyöngyökkel ékítve. Egy ilyen asztal a többi közt 400 ezer forintra becsültk.

E muzeumból egy hosszú zárt folyosó vezet — drága gobelin-képekkel díszítve — az utcákon és Arno folyón, a már említett hidon keresztül, a «Pitti-palotába», melyet Luca Pitti kezdett építtetni 1440-ben, de jelen ényére a hatalmas és művészetkedvelő Mediciék emelték, kiknek lakhelye vala. Olaszország újjáalakulásakor királyi lakhelye lón.

A palota kétemeles, durva faragású kövekből, rovátkosan mintegy sziklaszerűleg van építve, de belül a művészet remekeivel, a világ legdrágább műkincseivel megrakva. A tetők, kupolák remek freskókkal, a padlat különböző kökoczkákkal, művészilag rakva és csiszolva, az oldalfalak a legjelesebb művészek kisebb-nagyobb képeivel, festményeivel borítva. Itt-ott egy-egy óriás medence porphyrból, virágvázák a legnómabb porcellánból; s mesterileg rakott mozaikasztalok, porphyr, agát, ametiszt és más drága anyagokból, tájképeket, virágokat és gyümölcsöket ábrázolva.

A szobrok közt, melyek gyérebren vannak képviselve, kiválóan a Kain és Ábel életnagyságu bronzalakjai. Ábel egy kölapon fekszik halva, homlokán a halálos sebhelyvel, Kain fölötté állva, kezében a végeztes bunkóval s arczán egy szörnyetev rémes kifejezéssel.

A palota termei, királyi termek, többnyire gobelin-képekkel vannak díszítve, melyek közül nem egy arany-, ezüst- és selymeszálakból szöve. Igen szép a trónterem, táncterem, királyi öltöző és társalgóterem. Nevezetes az I-ső Napoleon dolgozó terme, mesterileg készült írósztáblával; Cavour miniszter háló szobája stb.

A palota hátterében amphiéatrumszerűleg, felkörben lépcsőzetesen emelkedő kőpadok vannak, szobrokkal és virágokkal díszítve; közepén egy egyiptomi obelisz s mellette óriás márvány-szarkofág, hieroglyphekkel borítva.

A lépcsőkön fölhaladva, a királyi kertbe lépünk, melynek szépen rendezett fasorai, gruppijai és örökzöld bokrai csak pillanatra tudják lekötni figyelmünket; mert előttünk egyike nyílik föl a legszebb panorámáknak. Fent ugyan is felkörben a völgy fedett Apenninek emelkednek, s lent a hógy ólében a szép Firenze nagyszerű tornyaival, palotáival, az Arno folyótól kigyóvonalban áthatívva; s a hegyek oldalában zöldelő kertek, szépen rendezett parkok és villák. — A királyi kertben járvá, nem kerülheti ki figyelmünket a mesterséges barlang, mely juhok, kecskék s pásztorok csepkövel bevont alakjait idylli képbén mutatja föl előttünk.

S végre a művészet hazájában, nem hagyhatjuk megtekintés nélkül a színházat sem. Florenz első operaszínháza a «Theatro Pagliano» térses, de egyszerű, minden díszítés nélkül fehérre márványzott falakkal. Hanem nagyszerűbb az a csapongó jökédv és magasreptű lelkesedés, mely a közönségen annyira erőt vesz, hogy még nyílt jeleneteket is nem egyszer megismételtet, s mely nemcsak tapsokból, de hangos megjegyzésekben, s olykor elröpített hangfutatokban is nyilvánítják.

Egyébiránt ez a florenzi népek leghívebb képét, valódi typusát tükrözi vissza. Aligha van ugyanis kedélyesebb nép a kerek világon ennél. Akkor is dalol, ha fázik, ha éhezik s talán akkor is, ha bánat nyomja szívét. Elmondhatni róla, hogy «az isten jókédvében teremtette».

E vidék az, hol csak úgy születik a natu-

ralista festő, szobrás s főleg énekművész; mintha most is istenekkel társalognának, mint a boldog hajdában!

E vidék és népfajáról éneklí a költő:

«A szépnék és a nagyok népe,
A mit mi képzünk, itt élé.
A természetnek hangot adott,
Dalként folyt élete;
Ifjuságának a futó idő
Hátárt nem vethete!»

Illyés Balint.

NYOMA VESZETT!

TIZENKETTEDIK PEJEZET.
Langtrey kisasszony.

Lancelot némi habozás után elmondá, hogy a Marrable ur sürgetésére rászánta magát, hogy végrehajtsa eltűnt bájnya végrendeletét.

— Ez annyit tesz, — mondá Winifred, mely, kérdő tekintetet vetve rá, — hogy fölveszi a címzet?

— Körülbelöl.
— Oh Lancelot! — kiálta a leány melyen elpirulva s visszavonta kezét az ifueból.

— Tudom, tudom, — mondá ez. — De mit tehettem? Előbb vagy utóbb ennek meg kelle történnie; s világos költelőségem volt. Nem képzeli, mily nehezen határozam el rá magamat.

— Kötelessége? S ki iránt?
— A bérnök, a család, a hagyományosok — első sorban kegyed iránt.

— Irántam?
— Igen, kegyed a főhagyományosok egyike s legfőbbike; és a Cuthbert emlékenek tartoztam azval, hogy ezt tovább titokban, s öntől a hagyományt vissza ne tartsam. Cuthbert kegyednek 12 000 fontot hagyományozott.

Winifred egy perczig hitetlenül nézett reá. Aztán szemeli megltek könyekkel s megindulva mondá:

— Ó mindig jó volt hozzáam.
— Jó volt mindenkihez, — hogy ne önhöz!

De ő többet szánt önnék; szándéka volt, ha a sors közebe nem lép, a drága gyémánt-ékszeret, melyet eltűnése előtt vásárolt s mely talán halálát okozta, — önnék adni, addig is, míg jog szerint az öné lesz. Tartoztam az ő emlékenek azzal, hogy ezt kegyednek megmondjam. Ime ez volt, a mit önnék mondani akartam.

— Köszönöm, hogy ezt megmondta Lancelot. Tudja, mily szegenyek vagyunk, de nem tudja, mily borzasztó gondtól s fájdalomtól ment meg az a pénz.

— Bár tíz annyi volna!
— Örülök, hogy nem több; nem fogadhatnám el. S most hallja az én mondani valómat is.

— Ha olyasmi, a mit Langtrey kisasszony jobb szeretne, hogy meg ne mondja kegyed, kérem hallgassa el.

— Ah, — mondá — elpirulva, látom, hogy tudja!
— Talán kitalálom.

— S én, én talán értem önt. S most értem, mibe került önnék az elhatározás.

— Ne szóljon róla; előbb vagy utóbb meg kelle tennem.

— S ön előbb tette meg, érettünk. Köszönöm, Lancelot!

S kezét nyújtá. Az ifju melegen ragadta meg a felé nyújtott kezét. Egy perczig némán tartá kezét s aztán egy hirtelen mondott «Isten áldja!»-val a csarnok más végére sietett, hol az öreg asszony még mindig mutogatta s magyarázta a képeket Cochrane urnak.

Kéves várta miss Savage is hozzájok csatlakozott s figyelemzette a látogatókat, hogy ideje lenne már fölkeresni a némit, a ki azóta bizonyosan vár reájok.

Langtrey kisasszony a lakott szárny egy kis szobájában fogadta vendégeit, mely régi butoraival, borított falával, csinos és tiszta volt mint egy skatula belseje. A kandallóban nem égett tűz s a szoba oly hideg volt, mintha hónapok óta nem lett volna benne senki. Egyetlen ablaka az udvarra nyílt s igen kevés világosságot bocsátott be; különben a szoba egyszerűségében egy barátságos volt mint egy kis családi fészek.

A félfomályu szobába belépve, hol az első

perczben mit sem birt megkülönböztetni, Cochrane azon vette észre magát, hogy bemutatatták a ház hajdon urnójének, ki a szoba legötötebb zugában, egy ódon fa-karszekben oly egyenesen és mereven ült, mintha csak a butoridarab faragványára volna.

— Sir, — szolt egy vékony, de kemény hang — isten hozta nálunk Brackenbury Lancelot, ön egészen idegenné lesz nálunk, oly ritkán láttaja magát.

— Bónknak veszem szemrehányását, kedves miss Langtrey, felelt Lancelot, széket véve mellette.

— Nem szoktam bókákat mondani, volt a felelet.

Cochrane szemeli hozzá kezdtek szokni a szoba homályához s az előbbi rideg környez egy kised, fértőhajú agg bőgy alakjává oldódott fel, eles fénylő fekete szemekkel, ólében tartott karokkal. Kopottas barna ruha volt rajta, fején pedig egyszerű csipkekendő. Mindezt észrevette, de figyelmét a saurós, merész, átható fekete szemek kötötték le; mily kellemetlen lehet, gondola, e szemekkel találkozni, ha harag tűz lövell belőlök; pedig hogy arra képesek, azon nem kételkedett. S most épen felé fordultak:

— Hugontól halom, mr. Cochrane, hogy ön a régi kastélyban tartózkodik. Hogy éri magát a baglyok társaságában a romok közt?

— Nagyon jól; s ha minden rom ily kedves, életben sem kívánok jobb helyt lakni.

— Ez azért van, — mondá Lancelot, — mert barátom maga mulattatja magát; a legjobb vendég a világon, én semmit sem teszek mulattatására.

— Nem is szeretem, — szolt Cochrane ur, — ha velem foglalokoznak. Az a legjobb gazda, a ki egészen kedveve hagyja vendégét. S én ugy vagyok az ó-kastélyban; vadászok, lovaglok, sétálok, vázolgatok, olvasok, mikor hogy kedvem tartja, egészen a magam szabad-jában.

Langtrey kisasszony gyanakodólag nézett rá.

— Kérem, sir, ön is művész, vagy író?
— Egyik sem, asszonyom; csak szegény kormányhivatalnok.

— A kinek minden dolga, — mondá nevetve Lancelot, — hogy naponta tisztól háromig a «Times»-t olvassa.

— Ugy van; de ön nem tudja, mily borzasztó dolog naponta tisztól háromig a «Times»-t olvasni; a rajzolás játék ahoz képest.

— A rajzolás is szép dolog magában, — mondá miss Langtrey, — de én nem bírom azt nemes emberhez illő foglalkozásnak nézni.

— Kedves miss Langtrey — esedklék Lancelot.

— Na, én régi módi nő vagyok, tudja; nem rázhatom le előítéleteimet. Az én időmben a képeket a művészek festették s a nemesek vásárolták.

— Szerencsénkre a társadalom rá jött, hogy a nemesek megtehették ezt is, azt is. S higgye el, nagyobb gyönyör egy képet festeni, mint vásárolni.

Miss Langtrey megvetőleg pittyesztette le ajakát.

— Utálok ezeket a nivelláló újításokat. Hallom, hogy jó családból való ifjak mai napság mérnökök és kávé-ültetvényesek is lesznek; sőt még serfőzésre is adják magokat. Én ezt nem értem.

Azzal ismét Cochrane-hoz fordulva:

— Életben egyszer voltam Londonban, ezeltől negyven estendővel, de emlékszem, hogy ott egy Lady Susanna Cochrane-vel találkoztam egy portman-square-i társaságban. Lord Skiddawnk a leánya volt s Cochrane ezredeshez ment nőül. Rokoma volt önnék?

— Nagynénem volt, azaz nagybátyám neje.

— Igen, ugy szokott meg vele. Rangján aluli házasság volt, melyet családja ellenezett. Él még?

— Rég meghalt s nagybátyám aztán egy gazdag özvegyt vett nőül.

— Szívében minden éri több neju; — mondá Langtrey kisasszony — szerencséjök, ha első nejük meghal, hogy elvehessék a másodikat.

Miss Savage mátra fordította a beszédet, a majorról kezdett beszélni s alkalmat adott Cochranének, hogy elragadtatását nyilvánítsa.

— Furesa régi fészek, — mondá miss

Langtrej, — magunk sem tudjuk mikor épülhetett. Itt már Langtrej-k laktak, mikor a nagy Törzs-könyv * készült. De bizony roskadóban is van már.

— Szeretném üveg alá tétetni, mint a leg-ritkább kincset egész Angliában! — mondá Cochrane, — a melyért érdemes volna ezer mérföldről ide zarándokolni.

— Örülök, hogy mostani tartózkodása helyéhez ily közel talált mégis valamit, a mit messziből is érdemesnek vélne fölkeresni.

— Oh, itt sok érdekes dolgot találtam, — a mi legalább előttem új volt; hát a nagyszerű szénbányát és a vasöntőt! — (S Winifredhez fordulva, folytatá) — A bányát megnézni, nem nőnek való, tudom; de a vasöntőt talán látta kegyed is; mily felséges, ugy-e, pataként látni folyni az olvadt érczet? S azok a koromfogta emberek, vasfogókkal, mint az Aetna-beli Vulkan isten legényei! Nemde nagyszerű.

A mint Winifredre nézett, elragadtatásában, megütődött, látva, mily zavar tükrözik a leány arcán. Egyszerre észrevette, hogy Lan-

— Az istenért, Brackenbury, mondá Cochrane a mint kiért, — mit követtem el?

— Felriasztotta a harpyákat, az alvó furriákat.

— Végtelenül sajnálom, de —
— Nem hallott soha a Brackenbury-Langtrej-pórról?

— Ugy rémlik, igen. De mi volt az?
— Hosszu történet, majd elbeszéltem.

E közben Langtrej kisasszony, kinek titkon talán öröme telt benne, hogy vendégeit megfélemlítve elriaszthatta, így szólt Winifredhez:

— Nézz csak a kandalló párkányára.

Miss Savage oda nézett s egy levelet talált, melynek czímírását megismerte.

— Fawcette és Clarke-től? mondá.

— Tőlök. Olvasd.

Elofvasta s azzal odament nagynénje székéhez s eléje térdelt.

— Nos, kérdé az öreg hölgy, mit szólna hozzá?
— Azt, hogy rideg, szivtelen levél, de

jük a zálogkölesönt; helyre hozzuk a ház romlásait; s a maradékból megélünk kettesekén.

— Egyszerre kifizetik az összeget?
— Nem kérdeztem, de azt hiszem, bizonyosan.

— Jó, kelj föl Winifred. Menj az asztalhoz. Irj. Van tonta a kalamárisban? Irj azonnal. Válaszolj ezeknek az embereknek. Ird meg. — Nem úgy; irj az én nevemben, a mint dik-tálom. Én aztán aláírom. Készen vagy? Jó, irjad:

— «Uraim! Vettem önök levelét, melyben értesítenek, hogy a hat hónapi határidő e hó 15-kén lejár. Nem lesz szükség, fenyegetésök szerint, a «szükséges karhatalommal ellátva» jönniök; ha kedden, e hó 12-én eljőnek, befejezhetjük e kellemetlen ügyet. Ügyvédem itt lesz, s csak azt kívánom — fontos okból — hogy mr. John Fawcette személyesen jöjjön.»

Megvan? Elég.

— S befejezésül: «őszinte tisztelettel.»

— Semmi udvariasság. Egyszerűen aláírom a nevemet.

1. A szalmaszál nem szakad el az üveg sulya alatt.

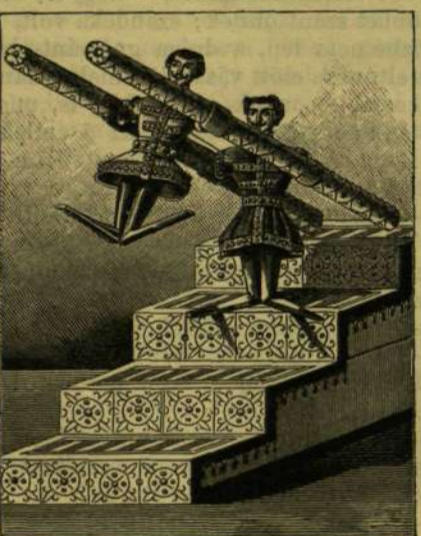
2. A levegő betesztítja a tojás-dugót az üvegbe.

3. A lég nyomása a víz felületére.

4. Telt pohárból nem csordul ki a víz.

5. Bukfencező fajakók.

6. Egyszerű nagyító-üveg.

TERMÉSZETTANI KÍSÉRLETEK ESZKÖZÖK NÉLKÜL.

celot is meg van zavarodva: Langtrej kisasszony pedig kőve meredt tekintettel néz rá, míg szeméből a harag szikráit lövellenek reá. Elnémult.

A percnyi csöndességet Langtrej kisasszony törte meg.
— Van egy régi példabeszéd, sir, mely azt tartja: «akaszott ember házában nem kell bitófát emlegetni». Nem az ön hibája, hogy ez ellen vétett. Brackenbury Lancelotnak kellett volna önt figyelmeztetni, hogy a szénbánya és vasöntő oly tárgyak, melyekről Langtrej-majornban nem kell beszélni. Nem szívesen emlékezünk romlásunk okára.

Cochrane elpirult. Először életében nem tudta mit mondjon. Lancelot felett helyette.

— Oly jó barátságban élünk, — mondá — s annyi év óta már, hogy el is feledkeztem a gyermekkoromban folyt pererről.

A beszélgetés megszokott fonalát azonban lehetetlen volt összehozni többé. S a két fiatal ember ezt látva, nem sokára bucsút is vett.

* A Doom's-day-Book, az angol Hűbér-könyv, az első népszámlálási-ról.

— kedves Eszter néni — a mit irnak, arra már mitsem adok.

— Ugy van; mit sem! Előbb vagy utóbb meg kellett lenni. Legyen mielőbb.

— Nem úgy, édes! Ugy értem, hogy nem árthatnak már nekünk. Nem vehetik el a majort tőlünk. A sors kifáradt üldözésünkben s jobbra fordult végre.

Miss Langtrej még jobban fölegyenesedett székében.

— Mit beszélsz, Winifred? — kérde szemöldökét összehúzva. — Brackenbury Lancelot merészkedett volna —?

— Lancelot azért jött ma, hogy tudassa velem — előbb nem tehettem, míg el nem fogadta a végrendeletet — hogy Cuthbert, — a szegény Cuthbert! — tizenkétezer fontot hagyott nekem.

Miss Langtrej hallgatva nézett hűgára. Sárga arcát gyöngye pir futotta el, aztán ismét elült róla. Földindulásának csak ennyi jelét adta.

— Tizenkétezer fontot? ismétlé.

— Ugy van, kedves néni. Ebből kifizet-

Ugy tett.

— Soha a nevemet nagyobb örömmel le nem irtam, — mondá, — a mint a tollat hügnak visszaadta.

— S ezt Cuthbertnek köszönjük. Szegény jó, nemes szívű Cuthbert!

— Azt tette a mivel tartozott. Ha ötvenezeret hagyott volna, sem tett volna igen sokat. Nagyapja egy tál lencsért vette meg örökségünket; s most még hálások legyünk a hulladékért, a gazdag asztaláról.

Eszter néni elfeledte, mi mindent elkövetett az a gazdag, hogy velök a pórt kiegyenlítse; fia, hogy őket az unoka-lányban kárpolitja; unokája, hogy velök kiengesztelődjék!

De Winifrednek mindez eszébe jutott. S hogy mily jó, mily igaz, mily gyöngéd volt iránta Cuthbert mindig! Mikép nyújtja segítő kezét még a sirtől, a rejtett világból is felé! S ő vajon volt-e hálás, csak hálás is, iránta?

Igy kérdezve saját szívét — így tekintve vissza az elmúlt évekre — sirt; s könyei az ónvád könyei voltak!

(Folyt. köv.)

Zenezser poharakból.

TERMÉSZETTANI KÍSÉRLETEK ESZKÖZÖK NÉLKÜL.

Nemrégiben (a Vasárnapi Ujság f. évi 1-ső számában) bemutattunk néhány eljárást, mely által könnyű szerrel, minden költséges apparátusok nélkül, s csupán csak egy-két közönségesen is használt eszköz segítségével a legfontosabb physikai elvekről is bizonyosságot szerezhettünk. Most folytatjuk hasonló eljárások ismertetését.

«Egy hajszál tartotta» vagy «egy szalmaszál tartotta», szoktuk mondani, s bizony nem azt értjük alatta, hogy valami nagyon biztosan állott a dolog. Pedig bizonyos körülmények között a szalmaszál is nagy erőnek képes ellenállani. Ha el akarjuk törni, az igen könnyen megy, de ha el akarjuk szakítani, vagy pedig össze akarjuk nyomni hosszában, akkor már nagyobb erőt alkalmazhatunk ellene, s még mindig nem érzük czélunkat. Így teszünk, ha egy egészen ép — és nem összenyomott — szalmaszál akként hajtunk össze, mint ez a mellékelt ábrán látható, s beledugjuk egy üvegbe, akkor a szalmaszálnál fogva az üveget fölemelhetjük, sőt még bizonyos mennyiségű vizet is önthetünk az üvegbe, a nélkül, hogy a szalmaszál földmondaná szolgálatait. Felső része az elszakítás ellen működik, alsó része az összenyomás ellen; ha valamely rész nem bír tovább ellenállani, úgy az mindenkor a felső lesz, az alsó soha. Ez pedig nyilván mutatja, hogy milyen különböző lehet az erősség, a mint ctörésről, elszakításról vagy összenyomásról van szó.

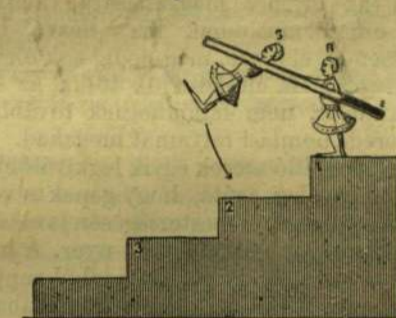
A levegőnek két tulajdonságát is bemutatjuk egy kísérlettel: azt, hogy égni képes, és azt, hogy mindenre nyomást gyakorol. Vesszünk e czélra egy keményre fött tojást, s miután lehámoztuk, bedugjuk vele egy üveg palaczk nyakát légmentesen. Ha a palaczkba előbb egy darab zsiros papirt, vagy valamely jól égő testet tettünk, és azt meggyújtottuk, azt fogjuk tapasztalni, hogy a tojás elnyulik, benyomul az üvegbe, végül pedig egy durranással belé esik. (2-ik ábra.) Vagy egy más kísérlet erre a czélra: megtöltünk egy tányérral vizet, tetejére egy uszó parafadarabot teszünk, annak tetején papirt gyújtunk meg, s leborítjuk egy pohárral. (3-ik ábra.) Azt fogjuk tapasztalni, hogy a mint az égés mind tovább és tovább tart, a víz a pohárban feljebb és feljebb nyomul. Valjon miért? Azért, mert a pohár alatt (vagy üvegben) levő levegő egy része elég, a külső levegő ennélfogva oda be akar hatolni, s az utjában levő vizet, vagy tojás-dugót maga előtt tolja.

A természettannak nem kicsiny nevezetességű törvénye az úgynevezett capillaritás vagy hajcsövesség. Ennek hatása alatt a folyadékok fölfelé mennek önmaguktól olyan nyílásokban és csövekben, melyek igen vékonyak, mint a hajszál. Így ha egy vékony üvegcsövecskét mártunk a vízbe, a csőben magasabban fog a víz állani mint az edénybe, vagy ha egy darab cukornak csak alsó végét mártjuk is vízbe, meg fog nedvesedni az egész cukor, tehát az a vége is, melyet kezünkben tartunk. Szintugy egy lengyolesdarabnak vízbe mártva az egyik végét, rövid időn megnedvesedik az egész. A hajcsövességgel rokon tünemény a csöppképződés és tapadás. Ennélfogva p. o. az asztalon vagy lisztes abroncon előmlött víz nem folyik szét, hanem apró gyöngyemű csöppeket képez, melyek ide-oda gurulnak. A folyadék ez esetben befelé vonzódik középpontja felé, és nem visszintes, hanem domboru felületet mutat.

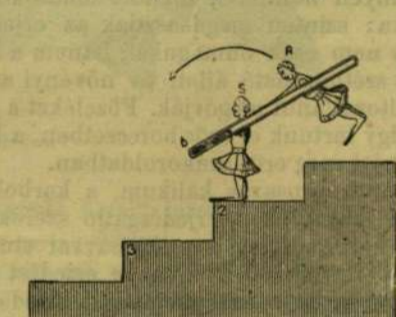
Igen könnyen kimutathatjuk ezt, ha egy

poharat egészen szinig töltünk vízzel, a midőn már úgy tetszik, hogy egy csöpp sem fér többé a pohárba. Ha mégis megpróbálunk egy pénzdarabot vetni belé, de úgy, hogy a pénzdarab a pohár szélét ne érintse sehol, azt tapasztaljuk, hogy a víz nem fog kiömleni. Sőt két, három és több pénzdarabot is belé tehetünk — mindenkor szép csöndesen — a nélkül, hogy a víz kicsordulna. Felülete azonban nem lesz többé vízszintes mint előbb, hanem a pohár széle fölött ki-domborodik. (4-ik ábra.)

Két kicsi fajankót is lát itt az olvasó (5-ik ábra). Csak rá kell őket egy lépcsőzetre helyezni, s azonnal elkezdnek egymásfele fölfelé bukfenezni, lépcsőről lépcsőre, míg egészen le nem értek a földre. Akár csak a czirkusz bajazzói lennének, elő hus és veréből valók, nem pedig fából, vagy pléből. Pedig ugrásikat könnyű megérteni, ha meggondoljuk, hogy a vállakon czipelrt rudban higany foglaltatik. Mondjuk, hogy ez uracsák közül az egyiket R-nek hívják, a másikat S-nek, s helyezzük R-et egy lépcsőzetnek a legfelső fokára, úgy mint azt e kis rajz mutatja.

Az S ezt nem fogja nézni szónélkül, s a levegőben amugy sem tudván megállni, lefelé igyekszik, s a saját súlyánál fogva a 2-ik lépcsőre áll. De ekkor S-lejebb levén az R-nél, a vállrudban levő higany lefolyik hozzá (mint az ide ígatott második rajz jelzi) s ott súlyánál fogva a legalacsonyabb pontot igyekezvén elfog-

lalni, lefelé vonzódik, mi által a rud tulsó végének, s az azon levő R-nek fölfelé kell mennie, míg nem a levegőben egy bukfenezet vetve (a nyíl irányában) a 3-ik lépcsőfokra nem ér. Ott azután ő hozzá folyik a higany, ő lesz súlyosabb, s maga alá rántja az S-et. S így megy ez tovább, míg csak a lépcsőzet tart.

Igen egyszerű módon képesek vagyunk meglehetősen jó nagyítót is csinálni magunknak. Tudvalevő, hogy a nagyítóknak úgynevezett lencséje, — a mely a voltaképen nagyítást eszközöli — domboru oldalu üvegből készül. Az üvegnek igen tisztának, színtelennek kell lennie, hogy megtegye szolgálatait. Azonban üveg helyett bármely átlászó testet is használhatunk, ha annak kellő alapot tudunk adni. Igen kitünő nagyítást adna p. o. egy csöpp víz, ha azt úgy tudnók a vizsgálendő tárgy fölé helyezni, hogy el ne folyjék rajta, s ha egyáltalában kéznünkbe tudnók azt fogni. S még jobb nagyító lenne, ha nagyobb vízmennyiségnek tudnánk gömbalakot adni. Ezt pedig megtehetjük. Legegyszerűbben oly módon, hogy teljesen gömbalakú üvegedényt, melynek ürege tiszta és lehetőleg vékony, mint p. o. a lombikoké, megtöltünk vízzel. Ez igen erős nagyító lencse szolgálatait teszi, s tökéletesen elegendő arra nézve, hogy p. o. egy bogár vagy növény részeinek vizsgálatára felhasználjuk, s ezáltal a lények belső világába is behatoljunk. (6-ik ábra.)

Végül egy egyszerű zenezser mutatunk be az olvasónak, mely a hanglépcső oktavájának minden hangját képes adni. Egyszerű poharakból áll. A pohár, mint tudjuk, igen kellemes

hangot ad, ha pálczikával megütjük az oldalát. Még pedig annál mélyebbet, mennél több víz van benne. Annyi vizet tölthetünk tehát az egyes, és különben egészen egyforma poharakba, hogy megkapjuk sorba a megfelelő hangokat. A poharakon azután egész zenedarabokat verhetünk ki pálczikákkal, s a hang igen tiszta, csöngő lesz.

HASZNOS LEVELEK.

BAKTERIÁK ÉS GOMBÁK.

Ép e napokban olvastam egy tanulságos cikket a bakteriákról, kivonatát ama tanulságos és vonzó előadásoknak, melyeket testvérem Apollóban és kollegám in Alma Matre, dr. Balogh Tihamér tartott, különös tekintettel arra az iszonyu betegségre, a roncsoló torok-lobra, melynek már annyi édes gyermek-élet esett áldozatul.

Midőn én is ez erjesztő apró mikrodákról készülök írni: koránsem azért cselekszem, mintha én különben szólhatnék felőlük, mint a hogy szolt barátom s szoltak előttem annyian — de teszem ezt azért, mert a «Vasárnapi Ujság»-ban nem láttam e nagyfontosságú tárgyat minden oldalról megvilágítva. Mert a bakteriáknak és gombáknak nemesak rossz, de jó tulajdonságai is vannak. Pedig egy oly lapban, mely a családnak van szánva, nem lehet elég-szer ráirányozni az apa, az anya, a házfő-gyelmét ennek a görösövi parányságnak ugy áldásos működésére, mint veszedelmes voltára.

Az emberi nemnek fokozódó szaporodásával s a kultúra terjedésével, mind nagyobb arányokat ölt a létért való küzdelem is, mely a világ teremtésétől fogva maig, annyi embernek szorított fegyvert a kezébe. A természet magában véve nem képes már az anyagnak azt a roppant mennyiségét előteremteni, mely szükséges arra, hogy az emberi nem sokféle igényeit fódőzse s csak fogások és kifogyhatatlan mesterkedés által lehet kimerülésének elejét venni.

Mielőtt az ember szolgávjává tette a természetudományt, szinte megtört a természettel való erős harcban.

Csak vessünk egy pillantást a művelődésnek ősi birodalmaira. Hová lettek Babilónia, Szíria, Palesztina s Kis-Ázsia virágzó földjei, hatalmas városai s főséges templomai? Mit lelünk ezek helyében? Elült, meddő sikot, melyből merev szikla s elzülött, a sivő homok hullámaiktól felig eltemetett romok szolgálhatnak ki. Görögországnak hajdan oly buján tenyésző viránya az egykori lakosságnak alig felét képes táplálni ma. Ugyanezt látjuk Szciliában, Spanyolországban, sok hegyes vidéken s messzeterjedő rónákon, hol a talaj termő ereje mindinkább hanyatlak.

«Az ember végig megy a földön s követi őt a pusztaság», mondja egy híres természetvizsgáló. A multra nézve ez a szó teljesen igaz; adja az ég, hogy ne legyen igaz a jövőben is! Az újabb kor legalább, a természettudományok roppant hódításaira támaszkodva, a harczt nagyobb sikerrel folytatja.

Az értelmebb mezei gazdálkodás, az ok-szerű trágyázás, a talaj desinfectiója, a lapályok ármentesítése, csatorna-építés, folyó-szabályozás, erdősítés stb. — ezek azok a kiváló eszközök, melyekkel az ember a természetet rákényszeríti a — hogy hétköznapi képpel éljek — a bővebb tejelésre.

S közben mindig több s mindig újabb ellenségekkel áll szemben. Mig a kultúra nem érinté meg Észak-Amerika sziklahegységét: a Colorado-bogár a vad csucsnak (Solannak) a sássán élt. Mihelyest azonban ott ama vidéken is kezdtek természeteni a burgonyát, ennek a bokrárt választotta ki takarmányul s néhány év alatt pusztítólag terjedt el Észak-Amerikának végteleen burgonya-földjein, majd beköltözött hozzánk is, és ez idő szerint, mint tudjuk, vigan éli életét Európában. Az amerikai venyigével bejött hozzánk a szőlőtetű is, mely otthon a növényzet csodás gazdagsága miatt kevés kárt okozott, mig Franciaországban tönkre tette a legszebb, legduzsabb szőlő-ültetvényeket. Keletről kaptuk az alkalmatlan svábbogarat s a telhételen zsisziket; a Ganges partjairól a félelmes kolerát.

Zoologus és botanikus nagybuzgón neki feküdt, hogy ezeket az ellenségeket közelebből

megismerje, megismertesse s kiirtásukra a legalkalmasabb szereket és eszközöket megtalálja; s jöllehet a tekintetben föfedezéseik s megfigyeléseik fölött fontosak s érdekesek; még igen sok a tenni való e téri. A mi kormányunkon valóban nem mult; állandó filloxera-bizottságot nevezett ki, hogy a hazai borászatra nézve annyira veszélyes rovarot be ne ereszse az országba; vagy ha még a m. kir. tilalomfát sem tartaná tiszteletben s mégis átjárna a határon: hogy fogja fölön s ölje ki. Ezeknek a szabad szemmel észrevehetetlen apró lényeknek megfigyelése fölött nehéz, de fölötté fontos is. Ezek a piczi, de hatalmas ellensége a baktériák s apró gombák, melyek az erjedések, rohadások és enyészéseknek az okozói.

Ezek a szervezetek nagy szerepet játszanak az ember háztartásában. Nekik köszönhetjük a kovászt s így a mi mindennapi kenyérünket; nekik az élesztőt s így a mi vasárnapi kalácsunkat; nekik a bort, sört, pálinkát s egyáltalán minden szézes italt. Millió számban kerülő nyelvünkre, torunkba s gyomrunkba: ők segítik elő az emésztést; rohadást s zétbonthatást alkotárszeikre fejtik a holt szervezetet, a mi által ezt visszatérlik az élet körfolyamába.

Tulról azonban, az emberiségek e jöltevői, szörnyű ellenségeinké válhatnak, ha a növény vagy állat egészséges szövetebe veszik bele magukat, a holt mindenféle nehéz nyavalyáknak a szülői. Ők okozzák a burgonya-betegséget, a szőlő-betegséget, az üszögöt, a rozsdát s a ragyút; ők a selyembogár muscardináját Olaszországban, a barom lépfenejét, az embereknek a kórhatázi úszkót, a difteritist, kolérát, pestist stb.

A gazdaszony, a nélkül hogy lételők fölül tudomása volna, elkeseredett harcot folytat ellenük, midőn az eltevésre szánt ételeket igyekeznek tőlük megoltalmazni. Hisz ők azok, a kik megrohászják a húst, ő tőlük alszik meg a tej s romlik el a befőttes gyümölcs és fojtott főzélék.

De hát mily parányiak is ezek a félelmes ellenek! Egy rostbaktériának — úgy is nevezik hogy «pálczika»-bakteria, a német Stäbchen-bacterie nyomán — egy ilyennek az átmérete mintegy $\frac{1}{1000}$ milliméter, hossza $\frac{1}{500}$ milliméter, sulya 0,000,000,000, 1.5 milligramm, úgy, hogy 636 milliárdja teszen egy grammot. E parányiság azonban a hihetetlen nagy tömegben való támadás és fejlődés egyenlítő ki.

A bakteria osztály által szaporodik. Tegyük föl, hogy egy bakteria egy óra múlva két részre oszlik, s e részek mindegyike egy óra múlva ismét ketté válik s így tovább (ennek az arányos fejlődésnek a száma egyáltalán nem túlzott) — huszonegy óra alatt már 16 millióra szaporodtak s két nap múlva már 281 billióra rugnának. Ha az Ozeánt a föld felszínének két harmadára tesszük s mélységét általában vagy egy mértföldre: ehhez képest az Ozeán tartalma 928 millió négyzet mérföld; folytonosan haladó szaporodás mellett az egy csiréből kelt baktériák alig öt nap alatt színültig töltenek meg az Ozeán medrét.

Hogy a szabad természetben ilyen roppant sokasodás nem fordul elő, ez egyrészt a korlátolt táplálékban, másrészt számos egyéb természetleges versengésben leli magyarázatát, mely természetleges ugyan azokra az anyagokra van valvó. Hogy pedig, ha e körülményeket tekintetbe vesszük, e mikroszkopikus szervezetek tömeges szaporodását elő bírjuk idézni: mutatják az élesztő-gyárak. Az élesztő-gombák a rostbaktériákat sulyban és tömegben százhatvanszor mulják fölül; úgy hogy egyetlen egy élesztő-sejt sulya 0,000,000,25 milligramm. Ha már most az ilyen élesztő-sejteket, melyek elégséges táplálékkal bírnak, s a melyektől minden egyéb lény gondosan távol tartunk, óriási tekenőkben zavartalan szaporodásnak engedjük át: belőlük, azaz velük egy huszonegy óra alatt 100 mázas élesztőt tudnánk csinálni s könnyen meglehet, hogy ezek, az 50 milliárdot túlhaladó élesztő-sejtek, egy nap alatt egyetlen egy sejtől származnak.

A bő szaporodással kapcsolatosan jár az erjesztő szervek mindenütt jelnevalósága, melyek az ellenők folytatott küzdelmet nagyon megnehezítik. Mindenütt ott vannak: a földszínen, a vízben s a levegőben. Minden léghuam magával hozza őket; de csak ott fejlődnek ki, a hol rájuk nézve kedvező a viszonyok.

Mi módon védekezhetünk tehát ezek ellen,

a fegyvertelen szem előtt láthatatlan, oly mesésen szaporodó, minket mindenütt körül fogó organizmusok ellen? Még mielőtt ismerte, mairis kénytelen volt az emberiség pusztításainak elejét venni. A régi népek magukat, ételeiket és halottjaikat úgy óvták meg a rohadástól, hogy testöket irral, olajjal dörzsölték be, a halottjaikat bealazsamozták, táplálékuakat pedig megfűtették, megsütötték s megszárították, míg az Észak lakói a hidegben találták meg az óvó szert. Csak azóta, hogy a górosó segélyelő fűdötték föl ezeket az organizmusokat s ismerték föl támadásuk és szaporodásuk titkát — csak azóta bírnak fegyverrel a sikeres leküzdésükre.

A forrásig biztos szere az erjedés megakasztásának, mert már 40° R. elégséges arra, hogy a metelyes szereket kiölje s a fejtornyesteseiket oldhatatlanná tegye, mely testeiket aztán az organizmusok lassacskán zétbonthatják. A tejből a forralás, a húsból a főzés, vonatkozálag súlós által kivisz minden erjedést tulajdonság. Ha az erjedést hosszabb időre akarjuk megakasztani, gondoskodnunk kell róla, hogy leülés után az anyag ne érintkezze többé az erjesztő szervekkel: azaz, légmentesen kell elzárunk az edényeket.

Már magában az élelnek távartása is elégséges az erjedés megállítására, mert az erjesztő organizmusoknak arra nézve, hogy megélhessenek, élelre, még pedig sok élelre van szükségük. Ha elrekesztjük tőlük az élelnek é fölkutfejét, nem fejlődhetnek tovább s a már megeredt bomlási folyamat megakad.

Az erjedésgátló szerekek egyik legkiválóbbika a hideg, mely főleg azóta, hogy gépek s vegetári hűtés segítségével mesterségesen is előállítható, mind nagyobb alkalmazást nyer. A hideg teszi lehetségessé, hogy pl. Kanadából roppant mennyiségben szállítanak húst Európába. A jégnek erjedésgátló hatása a serfőzés körül is nagy fontossággal bír. A hőmérséknek 1° R.-re, tehát a fagypontra való leszállítása már elég arra, hogy a gyümölcsöt (csesznyét, szilvát, szőlőt, szamóczát stb.) azon üdén tarthassuk el; a hideg ugyanis nem engedí meg, hogy a gyümölcs felületén levő organizmusok tovább fejlődjenek.

Könnyen bontható, higitott oldatok koncentrála: szintén megakasztják az erjedést, úgy hogy nem csak önmagukat, hanem a benne lévő zétbontható állati és növényi anyagot is változatlanul megóvják. Főzéléket s gyümölcsöt így tartunk el erős borbóban, a kondenzált tejet meg erős cukoroldatban.

A xanthogensavak, a karbol- és salicylsav hasonlóképp erjedésgátló szerekek. A legújabb korban főleg a salicylsavval élnek e végett; mert nemcsak általán az erjedést akadályozza meg, de a már megindult erjedést is megátalja. Jöllehet a karbolsav egymelyle tekintetben mint fertőzés-távolító szer amannak fölötté áll, tulfelöl meg a salicylsavnak van meg az a jó tulajdonsága, hogy nincsen szaga s hogy nem mérgek. Ez okból alkalmazásuk sürin a gyógyszerészetben. Főleg abban jelskedik e szer, hogy megátalja a seb gyógyulását, melyet szintén baktériák ideznek elő; sikeresen élnek vele a csúszós izületek körül. Van példa rá, hogy a reumás fájdalmakat a legrövidebb idő alatt szüntették meg. A konyhában jó szolgálatot tesz a főzélék, gyümölcs és hús konzerválásánál. A romlott húsokat elviszi kellemetlen szagát s újából élvezhetővé teszi. Az édes borokat és szörpöket megója a kései erjedéstől. A még kevésbé veszélyes neurin alkalmazását tiltja a magas ár.

A só erjedésgátló hatását bizonyítja a tengeri víz s gyakorlati alkalmazását látjuk a hús és halak besózásánál. A higany-sók is kiválóképp alkalmasak a növényi és állati részek eltartására, de nagy mérgtartalmuk miatt nem igen valók erre a célra s álló szervekkel csak igen kicsi mértékben s a legnagyobb vigyázattal mellett hozhatók érintkezésbe; hanem aztán be is válnak, mert elfojtanak minden sejt-szaporodást. Ép így pusztít el a szénkéng minden szerves élelét s azért csak igen korlátolt alkalmazásban részesül.

Vasitriol, chlormész s karbolsav mész a csatornák s pecsegödörök desinfectiójára szolgál. A vetőmagnak szánt búzárt rézvitriolban fűrésztik, hogy a rajtok levő gombacsirákat kiöljék. A gombák és baktériák által okozott számos növénybetegségben szépen bevált a kén is. Erjedésgátló tulajdonságát úgy látjuk a

benne foglalt kén savnak köszöni, mely az élel megvonása s az ennek révén okozott vegyi zétbonthatás által használ.

Az ásványos sav marólag hat minden szervezetre s ez által elpusztítja az erjedő anyag sejt-tes hártájait. Az ásványos savakkal eszközik a sósavas és salétromsavas fűtőleleteket, melyeket az istállók desinfectálására okáért is szoktak alkalmazni. Nagyobb adagban a chinin s a cersav is megátalja a rohadást és erjedést. A hús és tej eltartására a bórsavat ajánlják újabban; míg a főleg oxidációja által működő hypermangan-savas kali, oldott állapotban a beteg testtel érintkezett műtő kéz és sebési eszközök tisztítására fölöttébb ajánlatos. A hypermangan-savas kalinak egyesülése a kénsavas vaséleggel hozza létre az ugynevezett chamaleon-oldatot, mely a legkitűnőbb szer mindenféle büznek eloszlására.

Nem rég a chloroformmal is tettek kísérleteket. A hús eltartása körül mint jó szer vált be. Egy üvegharangot, mely alá egy chloroformmal és hussal telt csésze volt téve, egy vízes edénybe bocsátották, hogy a külső levegőt elzárják tőle, miáltal a hús vizgőzzel és chloroformmal telt atmoszférába került. Forró nyári időkben a hús meg a kilenczedik napon is szép piros színt mutatott s tökéletesen jó állapotban volt. Újabb kísérlet okáért aztán egy chloroformmal itatott gypotdarabot s több húsdarabát tettek egy üvegedénybe, melyet légmentesen zártak el. Két hét múltán a hús még változatlan volt; de használatkor, sütés által, illetőleg elkészítés után is megtartja édeskés chloroform ízét. Egyéb kísérletek azt mutatták, hogy a chloroform szintén képes a már megindult rohadási folyamatot megakadályozni. Rohadásban levő húst ugyanis chloroformos vízbe tettek s rövid idő múlva elvesztette kellemetlen szagát, míg a rohadás egy héttel később sem haladt előbbre.

A legfontosabb fölalatok egyike tehát, azokat a kártékony organizmusokat, melyek az ember egészségére s élelre törnek, megsemmisíteni, kiirtani, még mielőtt az emberi testbe származtak.

Nyirkos, ingoványos vidék költő fészke a hidegtelek, a láz és járvány metelyének. Kísérletek történetek, hogy dus lombozata, gyorsan tenyésző növények által tisztítsák meg az ily fertőzött vidéket s főleg a gumi fá (Eucalyptus globosus) által fényes eredményre jutottak. Azt tartják, hogy a levelek kámfors szaga s a vizek a gyökérszállai által való gyors felszívása okozta e fának üdvös befolyását. Ha zsombékos, mocsaras helyen ültetik el, a fölszint drainirozzák. Az első kísérlet szerint helye a Cap volt, s három év múltával a gyarmatnak legégségtelenebb részében a hideglelés megszünt. Azután vagy 13,000 darab csemétét ültettek el Algirnák egészségtelen vidékén. Mikor aztán bekövetkezett az az idő, a midőn a hideglelés jelentkező szokott volt, egyetleneg láz-ese sem fordult elő, valamint hogy azóta azt a vidéket a járvány teljesen megkímélte. Constantia közelében is vannak ilyen hideglelős vidékek, melyeket télen nyáron öntöttek el a mocsaras vizek. Öt évvel a gumi-fa elültetése után kiszáradtak a hideglelés megszűnt. Hasonló eredményekre jutottak déli Franciaországban és Kubában is.

Magyarhonban a Fertő mellek, a besztércei Lápvidék, de különösen a Tisza mente a tavaszi árvizek után s Temesvár környéke volt az ország leghideglelősebb része. A várt övező békanyálás, lencses pocsolya öléből miriád-számba fakadnak a baktériák s ássák alá az oda került idegen egészségét s még a benszültötten is tettek kárt, noha ez, az atavizmus és a honosság törvényeihez képest, kevésbé volt alkalma a metelynek. Nehány év előtt, ugyanazon, betemeték a vár árkait, s a közegészség azóta kedvezőbb adatokat is szolgáltat.

A fa-ültetésnek számos üdvös következményei közt első sorban áll a jó levegő. De ilyesmit hasznaltan prédikálunk még a mi alföldi népünknek; ő ellensége a fának; s ha valaki szomszédja ülteti: megveszi tőle; s ha jó szerevel ide nem adja, kivágja. Nevelí a gabnapus-tító madarat, ugymond. Pedig ha ültetné a fát, medvesebb volna a talaj s nem kellene annyit rettegnie a szárazságtól.

De a népevelés ebben az irányban is meg fogja teremni jó gyümölcseit. Magát a faültetés kérdését egy másik «hasznos levelem» számára tartván fenn, a mostaniban csak a baktériákról akartam megemlékezni s arról a mód-

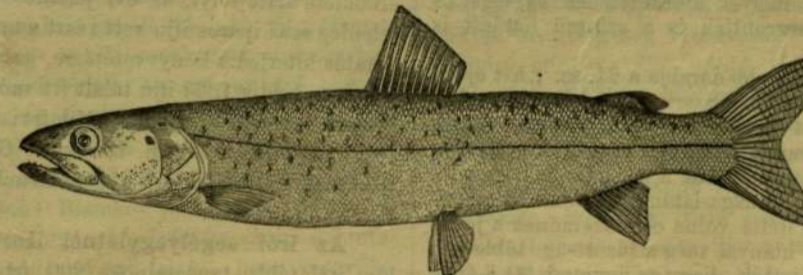
ról, hogyan védekezhetünk ellenük. Szántóvető nép vagyunk s filloxera, colorado-bogár, zsi-zsik, ragya és rozsdá nekünk sokkal nagyobb ellenségünk, mint nyugati szomszédunknak. Azért hát sohasem fölösleges dolog az, figyelemzetni arra az én magyaromra: hogy az ész, tudomány és szorgalom hármias fegyverével megküzdhöz a fenyegető baktériával és gombával. Még toldhatnék néhány szót a föntbbiekhöz. De a tantém megaludt a néhez különözetben reng a tollam hegyén. Nem folytathatom. Ez is a gombák műve.

Dr. TÖKÉS.

A DUNAI LAZACZ VAGY GALÓCZA.*

Salmó hucho Lin.

A galócza a Fekete-tengerbe szakadó folyamokban lakik, jelesen a Duna és ennek mellékfolyóiban. Legközelebbi rokona a rajnai lazacz és a hegyi patakok ismeretes lakója: a pisztráng. Ezekről eltér a galócza abban, hogy termete hosszúra nyújtott és hengeres alakú. Feje feltűnően hosszú, egy negyede az egész test hosszának. Tágas szája erős fogakkal van megrakva, a mi ragadozó természetére mutat. Dereka apró pénzes. Üsző szárnya van nyolez: két mellszárnya a kopoltyn-hasadék mögött; két szárnya a hason; kettő a hátán, mely közül az első hajlítható, haránt- és hosszirányban osztott szálakból áll, a második pedig csak egy kiemelkedő, zisral megtelt bőrdűd; a test végén főloldaképen kikanyarodott farkszárnya van és a végbélnyílás mögött, szemközt a zisrszárnyal, a fark alatti szárny. A galócza hátán sötét barna-zöldek, mellén ezüst-fehéres, oldalain kerek és főlholdas foltok vannak. A korosabbaknál az oldalak vöröses színűek, iváskor pedig gyönyörű rózsaszínűek.

A dunai lazacz vagy galócza.

A galócza fölülmulja a többi rokonait nagyságban, hossza 1—2 méter, sulya pedig 20—30 kilogramm lehet.

A rajnai lazacz rendszeren a tengerbe vándorol, homét visszatér a folyókba; a galócza fiatal korában a Duna kisebb mellékfolyóiban tartózkodik, jelesen az Inn, Lech, Isar stb. folyókban. A 6—8 kilogramm sulynak a nagyobb folyókat választják lakó helyül, pl. a Vágot, a hol Trencsén városa fölött nem ritka s a tót halászok ott *havatka* nével jelölik, továbbá gyakori a Száva, Dráva, Tisza, Maros, Olt folyókban.

Rokonaitól eltér még abban is, hogy ivás-ideje nem őzi vagy téli hónapokra, hanem április és május hónapokra esik. Ez alkalommal az ikrák-hal farkával gödröt ás a folyó-meder közepén, a hova ikrá-ját lerakja, melyet több kísérő tejes-hal természet. E fontos elfoglaltsága alatt a galócza annyira süket és vak, hogy csónak mehet el fölötté és szigonynyal elfogható.

Szomorú tapasztalat, hogy épen iváskor számos halat fognak el, mi által ezeket pusztítanak el. Ilyen rabláhalzat mellett nem csoda, ha folyóvizeink hal-állományát napról-napra apad, úgy, hogy rövid idő múlva a fogásról csak a hire marad meg.

Az amerikai kormány állandó bizottságra ruházta a pisei kultúra fontos ügyét. Megvizsgálták a haltenyészésre alkalmas vizeket és derekasan hozzá látnak, hogy szaporítsák a hasznos halakat. A homét

* Nehány nappal ezelőtt említették a napi lapok, hogy a pancsovai hírlapírók a budapesti hírlapíróknak egy kiválóan szép és ritka halled kedveskedtek. Az egyik lak *menyhál-nak*, a másik *fogás-nak*, a harmadik *hucho-nak* nevezte. Tehát egy hátra mindjárt három halnak nevet alkalmaztattak! A dolog érdekelt, miféle hal lehetett az? — Látni és megvizsgálni már nem volt alkalmam, mert a hal elültt oda, homét nincsen visszatérés. A vendégdös szavaiból kivettem, hogy nem egyéb volt, mint dunai lazacz vagy galócza. — K. J.

A téli palota maholnap valószínűleg legenda szerű épület lesz, hasonló a tauriai palotához, mely a Chersonesus meghódítása emlékére épült, s melyben, a habonas oroszok rendíthetetlen hite szerint, ma is ott kisér az utolsó krimi khán szelleme, vilháros téli éjeken szivszákgató jajveszékkelést tölve be a levegőt hazája elpusztulása s a szimferopoli tatár-fejedelmi palota kirablása fölött.

EXEKUCZIÓ IRLANDBAN.

Irlandban a kényszer-törvény létrejövetele óta látszólag csend és béke van. Kényszerített csend, mely a hatalom szavára jött létre, melyet nem kísér a nagy tömeg megelégedése, de mégis csend és törvényes nyugalom. Itt-ott egy-egy lázító forradalmárt fognak el, másutt, különösen a nagyobb városokban, zavargásokat nyomnak el erőszakosan, de a nagy tömeg meghajol a törvény előtt, forradalmi tüntetések nincsenek s aránylag igen csekély szám azoké, kiket elfoghattak, még a Land-Liga vezérfőrei is szabadon vannak.

A kényszer-törvény alapján most egész szigorral lépnek fel a földmivesek és bérlők ellen, kik eddig a zavaros időkben a fizetést megtagadták. Nem ritka eset már többé az árverezés, hol a szegény irlandi népnek minden ingó bingóját, az élel fenntartására annyira szükséges házi állatjait is, eladja a bér és adóhátralékok fejében. A népnek és barátainak nincs annyi pénze, hogy a koldusbottól még megmentő eszközt ismét visszazerezhessenek, idegenek kezébe jut az is, s a benszültt író vérgép ki van szolgáltatva a nyomorok.

Nem ritka az az eset sem, különösen a nyugati megyékben, hogy a bérlőhátrék miatt a szegény földmivest és családját kidobják az egyszerű konyhából, hol maga és családjá oly sok ideig lakott. Az irt rendőrségnek, melynek most fél-émeddig katonai szervezete van, kellemetlen föladata, hogy a törvény szigorának e tekintetben érvényt szerezzen. Szomorú és nehéz kötelesség ez, de meg kell lenni. Az egyszerű szegényes butort kidobják a szobából, a siró nő és leány, a megrémült kisdedek, az önmagával tehetetlen nagypapa kortól, fájdalomtól megtörve gyamolított igényelnek, hogy az előttök nyomorsága dacára is kedves helyet elhagyhassák. A szomszédok, kik a szomorú esetet bánálni jöttek, s kiket képünkön oldalt lehet látni, természetesen, nagyon föl vannak háborodva, hiszen hasonló sors várhat csakhamar rájuk is; de nincs, a ki segítség, a törvény szólt s a törvény hatalmasabb, mint egyesek emberi érzelmé és szánakozása. Így növeli maga a társadalmi rend a nyomort s a nyomorral az elégedetlenséget. A kényszer-törvény, melyet az angol parlament alkotott, kétélű fegyver volt s egyáltalán nem alkalmas arra, hogy azt a szakadást, mely az angol és az irt nép között fennáll, áthidalja.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

„A fogak gondozása gyermekek és felnőtteknek” cím alatt hasznos könyv jelent meg az Eggenberger-féle könyvkereskedésben; írta dr. Arkóczy József orvos- és sebésztudor, a főváros egyik ismert fogorvosa. A gyakori és sok szenvedést okozó fogfájásokból a kuruzslások egész végtelenségé származott, s a népies arkánumoknak és hírlapilag hirdett csodaszereknek sem szere, se száma. Egy világosan, mindenki által megérthetőleg és szakértőleg irt könyv e tekintetben igazán szükséges. Arkóczy könyve így tárgyalja mindazt, a mi a fogak fejlődését, a fog és iny bajait; a fogatlanság okait; szól a mesterséges fogakról stb. Szülők részére különösen érdekes a gyermekek fogzásáról szóló rész, melyben felszóll azon téves hit ellen, hogy a fogzás idejében a gyermeknél jelentéző bajokat a fogak jövése idezéni elő. A fogzás épen nem betegség, és soha gyermek nem halt meg a fogzástól, hanem egyéb idézte azt elő. Vannak azonban csakugyan beteges jelenségei is a fogzásnak, melyeket könnyen föl lehet ismerni, s melyeket Arkóczy föl is sorol. A hasznos könyvre fölívjuk a figyelmet. Ára 1 frt.

„Műszaki Hetilap" indult meg Gonda Béla műegyetemi tanár szerkesztésében. Célja az általános technikai ismeretek terjesztése, különös tekintettel hazai viszonyainkra. Ad tehát az építészetre, műiparra, gépészetre, gyáriparra vonatkozó közleményeket, illusztrációkkal. Az első számban, mely már megjelent, Vársárhelyi Pálnak, a Tisza- és Vaskapu-szabályozás megalkotójának, arcképét mutatja be; ismertet egy új rendszert hegyi vasutat; közli az operaház rajzát s bő értekezéseket jegyez föl a szakmáját illető mozgalmakról. Az is sokakat fog érdekelni, hogy közli különböző vidékekről az építőanyag árát, a munkabérekét, az építkezésekre vonatkozó hirdetéseket, előfizetési ára egész évre 6 ft; de 1 frtos részleteket is előfizet a kiadó hivatal: Budapest, illóí-út 4. szám.

Az „Orvos-természettudományi Értesítő", az erdélyi múzeum-egylet és orvos-természettudományi társulat most megjelent terjedelmes füzetében az október 3-iki erdélyi földrégiózesre vonatkozó adatokat állította össze dr. Koch Antal. Erdély minden részéből összegyűjtött adatok egész halmazát állította elő s ellátta szakszerű fejtegetésekkel. Három táblázat is van melléke. Az egyik a rengési körlet térképe, s azon megjegyezve az erősebb vagy gyöngébb ingások helye, az ingás iránya, a közetek, stb. A műre 1 frjtával előfizetés is volt hirdetve. Az előfizetők külön lenyomatban kapják meg.

A „Történelmi tár" ez évi folyamának második füzet (ápríl—június) már szét van küldve. Hazai történelminkre vonatkozólag ismét sok új okiratot hoz nyilvánosságra. Szilágyi Sándor a Beldi Pál-féle mozgalom történetéhez közöl adatokat a marosvásárhelyi Teleki-féle levéltárból, hol a mozgalom történetére igen sok beces anyag van. A nem rég elhunyt Fabriczius Károly az országos levéltár kincstári osztályában tett kutatásai alatt 43 oly okiratot talált, melyek a magyarországi reformációra vonatkoznak s az 1590—60 közti évekbeli valók. Ezek közlését is megkezdi a jelenlegi kötet, mely kisebb közleményekben is gazdag.

„Az én édes otthonom" című népies rajzokra hirdet előfizetést Palotás Jusztin 1 frt 30 krjával. Ez összeg ápríl végeig a szerzőhöz Szegedre küldendő.

Dr. Kerékgyártó Béla tudja, hogy a magyar kir. udvar a királyság fénykorában című munkáját már közelébb meg fog jelenni, s fölújta mindazokat, kik azt megszerzeni óhajtják, ezt vele legegyszerűbben — a név és lakcím pontos följegyzésével — levelező-lapon tudatni sziveskedjenek. Az így előjegyzettek azt még előfizetési áron (1 frt.) fogják kézhez vehetni postai utánvét mellett; míg bolti ára magasabb leend.

A nemzeti színház igazgatósága elhatározta, hogy a jövő hóban Meyerbeer operából ciklust rendez, mely ápríl 4-én kezdődik „Ördög Róbert" előadásával és végződik ápríl 24-én az „Afrikai nő"-vel. Wiltné az Ördög Róbertben, Hugenottákban és a Profétában fog énekelni.

Eredeti operette a kolozsvári színházban. A kolozsvári színházban e hó 19-én került színre „A gölyakirály" című magyar operette, melynek zenéjét b. Bánffy György, szövegét pedig b. Kemény Endre írta. A kolozsvári lapok dicsérik az operette hatásait. A zenéről azt mondják, hogy bányája a szébbnél szebb dallamoknak, eredeti s néhol egész operai stílyban van tartva. Általában meglátszik, hogy báró Bánffy Györgyöt tehetségei a magasabb zenére, a lyrái opera terére utalták. Csak a hangszerelést tartják nem elég gondosnak. A báró Kemény írta szöveg szellemesen van írva, tele politikai és társadalmi vonatkozásokkal, s komikuma magasabb fajú, mint az operetteké rendszeren. A szerzőket többször kihívták, kosszoruktak, tapssal halmozták el. Az előadás sikerét emelte az is, hogy a zenekarban b. Huszár Károly, a kiténió hárfajátzó is közreműködött, az operette egy szép hárfaszólóját adta elő.

Képzőművészeti hírek. A műcsarnoknak ápríl elején megnyíló tárlatán többi közt Feszty Árpádtól „Krisztus temetése" is látható lesz, mely mellékdarabja a „Golygotha" című igen sikerült festményeket. Mészöly Géza a „Balatoni révet" állítja ki; Ligetifől is lesz új tájkép, továbbá Petrovics Szegedről három árviás képet küldött. — A képzőművészeti társulat bíráló bizottsága, az alapítói diszokmány tervezetének pályadíját megosztá két mű: a Kelen (Klein) Arminé s a Braun Arnold és Wunsche Emilé közt; s művek sem felelnek meg teljesen a kiírt feltételeknek, de legalább legjobban megközelítik. Kiss György „Irgalmas samaritánus" című szép szoborosportját a főváros megvásárolja s az új kórház lépcsőházában helyezi el. — Az első hazai takarékpénztár ezer forinttal a képzőművészeti társulat alapítói közé lépett.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A gr. Teleki-féle vigjátéki pályázat. A tudományos akadémiának, mint minden évben, néhai gr. Teleki József nevenapján döntött a Teleki-féle száz

aranyos pályázat ügyében. Heinrich Gusztáv tett részletes jelentést a pályaművekről, melyek közt a bírálók (Zichy Antal, Arany László, Heinrich Gusztáv és a nemzeti színház részéről Ujházi és Náday) egyet sem találtak olyat, hogy föltétlenül érdemes volna a jutalomra.

Összesen 26 munkát vett át a bíráló bizottság, ezek közül azonban 8 nem esik a pályázat körébe, mert tárgyük nem vigjátéki, amint ezt a pályázati szabályok megkívánják. A többiek legnagyobb része éretlen kísérlet. Az emlitésreméltok: „Színműirók," mely mulattatón van írva, egy pár jó alak is van benne. Párisban játszik s fő hőse egy francia színműiró, kinek egész színműiró gyára van. De inkább bohózat, mint vigjáték, s feltűnőbb hibákkal bír. „A rokonok" szerkesztésével fogva elég ügyes, de alakjaival és helyzeteivel nagyon is toposított utakon jár. Ennél ügyesebb és tartalmasabb „Az eladó jószág": magasabb érdeme nincs, hanem szini hatása lehetne. „A bolond malom" átdolgozással mulattató vigjátékká válhatnék. A bírálók közül egy a jutalomra méltók közt fölemlíté „A kaszár"-t, mely tagadhatatlanul figyelemre méltó tehetségtől ered, de mégis jelen alakjában teljesen elitévesztett munka. A pályázat legjobb két darabja „A lovagias kor" és „Két apa", mind kettő 3 felvonásos vigjáték, igen figyelemre méltó, irodalmi érték nélkül nem szűkül-köd, biztos szini hatással ígérő szimmiűvek, épen nem hibátlanok, de elég sikerültek arra, hogy kisebb javításokkal nagyobb igényeknek is megfeleljenek. A bizottság egyetért abban is, hogy gyöngéknél fogva a jutalomra csak az ügyrend 90 ik pontjának alkalmazásával érdemesek, vagyis a jutalom csak úgy adatik ki, ha a legjobbnak mondott mű szerzője félév alatt maga kívánja azt. Ha a díj kettőre osztható volna, talán a két darab közti megosztás jöhett volna szóba.

„A lovagias kor" voltaképpen csak második felvonásával kelt érdeket. A darab czime egészen rossz, mert teljesen félrevezeti az olvasót, ez okozza azután, hogy a mű tendenciája is zavaros. A cselekmény momentumai nem állanak egymással kellő összefüggésben. A régi elcselvelt motívumok egy kis eredetiséggel vannak felhasználva, de a darabnak vannak oly benső hibái, melyek szerkezetének egységét és kerekedségét megromítják és a szimmi hatását is kérdésessé teszik.

A pályázat legjobb darabja a 24. sz. „Két apa". (Jellegje: Fölebbezek!) Szerkezete, jellemzése, dialógusa gyakorolt kézzre és művelt írora vall. Föleg kitűnő első felvonása. Hiányai nem lényegtelenek, de könnyen javíthatók. Ha a második és harmadik felvonás az elsőnek magasztalán államanak, a bizottság egyhangulag ítélte volna oda szerzőnek a jutalmat. De a darab hiányai még a bizottság többségét is arra kényszerítették, hogy az ügyrend 90 §-ának alkalmazását indítványozza.

Az akadémiának összes ülése elfogadta ez indítványt. A „Két apa" jelígs levelekéje tehát félre tetetett, a többiekét pedig elégették. Mint hire jár, a „Két apa" szerzője Ujvári Béla soproni realiskolai tanár, kitől nem régiben „Farkasok közt" című szimmi jelent meg, mely miatt polemiát is folytatott Csiky Gergelyvel. A „Színműirók" két kezdő író műve: Karcazy Vilmosé (a „Debrezeni Ellenfor-dolgozó-társ) és Szabolcsi Lajosé. A lovagias kor írója pedig Fenyő Mór, fiatal vidéki színesz.

A magyar tud. akadémiának e hó 21-iki ülésén az első felolvasást Simonyi Zsigmond tartotta a sz analogia hatásáról főképp a szóképzésben.

Az analogiát úgy mutatta be, mint legfőbb tényezőt a nyelvnek életében. Föleg az ugynevezett hamis analogiákkal foglalkozott Simonyi. Egyik szóképzési vagy kifejezési minta után per analogiam készült sok más. Különböző csoportokba sorolta elő az eredetileg más jelentőségű szavakat, az idegen nyelvekből átvett szavakat, módosulásokat, szótagokkal való bővítéseket vagy csonkításokat, nyelvtani alakok fejlődését, s általában ide sorolta a nyelvújítás számos szavát, melyek egy része szintén analogia utján jött létre.

Utána Joannovics György tartott felolvasást ily cím alatt „Értiksz meg egymást". Az orthologusokat oltalmazta a nyelvújítók ellen, s polemiát indított Ballagi Mór ellen, ki az akadémiának január 3-iki ülésén megtámadta az orthologusokat. Joannovics el nem ismerhette, hogy a nyelvmivelés és újítás csak a költők és tudósok kiváltsága lehetne, mert oda nyelvész is kell. A nyelvérzék, műizlés sem elégséges. Ballagi tiltakozott, hogy felszázados nyelvújítási munkáját ne támadják meg. A nyelvújítási felszázados munkája, melyik napon ért véget, hogy megtudják az orthologok, mely szónál kezdhető a szavak megbírálásnak szabadalma? Ha ez idősak művét bántani nem szabad, nincs más hátra, mint kimondani, hogy a holnapot kezdve készítenő új szavak süjtassanak. Ki mondja ezt ki? Az akadémiák, vagy az írók? Az új szavakat az orthologia három csoportba sorozza. Első csoportba osztja a kifogás nélküli alkotásokat: pályáz, értekezik, irodalom stb. Második csoportba osztja a nem szabályos alkotás-

kat, melyek azonban már elterjedtek, mint: szerény, képes, szilárd, tervez stb. A harmadik osztályba tartoznak a minden tekintetben rosszak, mert azok a nyelv természetével ellenkeznek. Ezek közt is vannak olyanok, melyek erős gyökeret vertek, s alig remélhető kiirtásuk.

Ebből állt Joannovics értekezésének első része, mert az idő előhaladása miatt a második részt későbbre halasztotta.

A földrajzi társulat e hó 24-iki fölolvasó ülésén dr. Somogyi Ignác ismertetette Uj-Zeelandnak már-már kihaló őslakóit a maóri népet, melyről Somogyi könyvet is írt. A maórik szokásairól, tulajdonságairól szólva, megjegyezte, hogy az mind a multra vonatkozik, mert a misszionáriusok már megtérítették őket, új szokásokat vettek föl és az angol uralom alatt nagyon pusztulnak. Ismertetett hagyományait, s dalakiból szintén bemutatott nehányat. Ezután dr. Say Mór tartott előadást jelen tett utazásáról, mely Konstantinápolytól át Egyiptom egy részére és Olaszország terjedt ki.

Közzgyűlések. A gazdaszszomjok országos egylete mult vasárnap tartotta évi közgyűlést Damjanich özevegének elnökele alatt. Az árválházban a mult évben 102 növendéket oktattak. A bevétel 31,124 ft, a kiadás 29,345 ft volt. A tagok száma 1362. Elhatározták, hogy fölszólítják a hazai összes négyegyleteket, lépnek a pártoló tagok sorába. — Az „Athenaeum" nyomdái társaság közgyűlése elhatározta, hogy a hírlapirók nyugdíjalpja részére 5000 frtot ad; az intézeti munkások segélyalpjára szintén ennyit szavaztak meg. Egy részvény után az osztalék 40 frt. — A Lloyd-társulat is mult vasárnap tartotta közgyűlést, mely a hírlapirók nyugdíj alapjára négy éven át 5—500 (összesen 2000 frt) szavazott meg. A társulatnak legűbb jövedelmét a „Pest-Lloyd" hozott, összesen 337,345 frtot, melyből a tiszta jövedelem 33,046 frt. A társulat vagyona 279,819 frt, a tagok száma 545. — Az iparos-kepűz protestáns egylet közgyűlésén, mely György Vilmos elnökele alatt folyt, az évi jelentés tudatta, hogy jelenleg száz iparos új vet részt a tanulásban, s az oktatás kiterjed a könyvvezetésre, számtanra, irány- tanra is. Eddig 1363 ifju talált itt módot a kiképezhetésre. Az egylet vagyona 4212 frt; betegpóló és segélyző pénztára is van. Elnöknek György Vilmost, titkárnak Falvy Viktor s pénztárnoknak Bielezay Bélát választották.

Az írói segélyegyletnél Horváth Dóme a kir. itéletűtábla tanácselnöke 200 frtot alapítványt tett. Az egylet alapítókéje a mult hóban 1300 frttal gyarapodott. Hír szerint a Szécsenyben család nélküli elhalt Molnár János volt gazdatiszt is 5000 frtot hagyott ez alakra, az akadémiának pedig 10,000 frtot.

A Kárpát-egylet választmányja e hó 16-án Késmárkon ülést tartott, melynek közérdekkü tárgyai ezek voltak: Poprádon vagy Felkán (a hely megállapítása a közgyűlés dolga lesz) kárpáti muzeumot rendez be. Az épület tervét Müller építő már el is készítette; egymeletes lesz s 15,000 frtba kerül. A költséget aláíró ívek kibocsátása utján akarják fedezni s e végből, valamint általában a terv valósitása céljából bizottságot alakítottak. A muzeumra már is adakoztak 222 frtot, s azonkívül Poprád városa készpénzben és építanyagokban 1864 frtot, Felka városa pedig 3272 frtot s egy madár- és érem-gyűjteményt ajánlott fel. Az egyesület az egy-teleki barlangot bérbe vette, azt kitisztogattja, útját kijavítja, hidakat emelnek a meredek fölött. Továbbá pontosan fölmérik; Józsa mellett új kijáratot készítenek, mely a látogatók számára lehetőségesse teszi, hogy 8 órai vándorlás után a barlangot annak ellenkező oldalán elhagyhatják. Eddig ugyan azon az uton voltak kénytelenek a látogatók visszamenni. A barlangot a gömör-tornai osztály egy bizottsága, az egyleti választmány egy küldöttjével fogja igazgatni, a közvetlen felügyelő pedig az aggteleki ref. lelkesz leend. A választmány alkalmas vezetőkről is gondoskodni fog.

EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Püspök-jelöltek. Szombathelyi püspök gyanánt gyakran kezdik emlegetni Tárkányi Béla egrí kanonokot, ki irodalmi téren is jó nével bír. — A Hajdu-Dorogon szervezendő magyar gör. kath. püspöki székek egyik jelölté Firczak Gyula munkási kanonok. — A Szerajevóban föllállítandó kath. érseki állásra pedig Antimovics kalocsai nagypüspöt nevé lehet hallani. Bosznia egy időben szoros összefüggés-

ben volt a kalocsai érseki székekkel és nem lehetetlen, hogy a régi jogot az új érsekségnél csakugyan tekintetbe veszik.

MI UJSÁG?

Azon t. előfizetőket, kiknek előfizetése márczius végén lejár, a kiadó-hivatal megrendeléseik mielőbbi megújítására kéri föl, hogy a lapok küldésében késedelem vagy zavar ne álljon be. A „Vasárnapi Ujság" és mellékklapjai: a „Politikai Ujdonságok" és „Világkrónika" előfizetési fölhívása alább olvasható.

A pétervári merénylet óta a lakosság kedélye az izgatottság, a folytonos rendőri beavatkozás, a legképtelenebb túlzott hírek terjesztése miatt olyan, hogy érülesi esetek gyakran mutatkoznak. Merszewski tanár kórházában tíz ilyen beteget vettek föl. Felfedeztek aknákról, dinamit-gyárakról, az öcseszékű legkalandosabb vakmerőségeiről beszélnek minden fél és közbe a rendőrség folytatja szakadatlanul a befogatásokat. Mióta a kert-utczában aknák fedeztek föl, a háziurak a padláslót a pinczélig átvizsgáltatnak mindent. A rendőrség gyanakodását eléggé jellemzi az ez eset, mely akkor történt, mikor a czár holttestét a Péter-Pál templomba szállították. A templomi gyzszertartás alatt az énekes karból olyan hang hallatszott, mely sehogy sem tudott harmóniába jönni a többivel. Mivel pedig onnan szólt a karból, világos, nem lehet ott helye ilyen hamis éneknek. Rögtön elfogták a hamis énekest, a ki bevallotta, hogy csakugyan nem tartozik a templomi énekesek közé. Hogy mért furakodott oda, arról a rendőrség előtt kell számot adnia. Az eddig befogatott számát nem tudni. Legtöbbször emlegetnek a pétervári sürgönyök bizonyos Zselyabov nevű fiatal nihilistát, kit még a merénylet előtt fogtak el, s kit a merénylet főintézőjének tartanak. A ki a czár a halalos bombát vetette, — mint már bizonyos — ugyana, ki a kapott sebek következtében a kórházban elhunyt és a ki vonatoktól megmondani nevét. Jelmitzkinnek hívták. Riszakov az első bombát vetette, kit a mint elfogtak, s elkísérték, a nép ütlege az egész uton, mire a fiatal ember így szólt: „Éretlen emberek, majd csak később látjátok be, hogy mi történt." Riszakov és a többi elfogottak vallatásánál a tudomány is igénybe veszik a bírák.

Legalább egy tudósító azt jelenti, hogy megvilágyozták őket, a mi tudvaleg nem tartozik a kellemes érzések közé, s elősegíteti a kénszerített ószinteséget. Ételükbe bódító szert kevernek, hogy a kábultság megtörje a makaességet. Az elfogottak porét e napokban kezdik meg. A czár temetésére egyszerű előkészületek történnek. E hó 27-kére Európa minden udvarától megérkeznek a rendkívüli követek, vagy az uralkodók rokonai. Angliát, Németországot a trónörökösök képviseli. Monarkhiákat Károly Lajos főherceg. A bolgár fejedelmek, a montenegrói fejedelem már megérkeztek. A czár véres halálának emlékre érnék készülnék, melyek egyik oldalán ez lesz a fölirat az evangéliumból: „Népeim, mit vétettem nektek, hogy a jót rosszal viszonoztátok." A második oldal fölírata: „A szabadtól Sándor czár vértanú halálának emlékére." Azon a helyen, hol a czárt megölték, már hozzákezdek a kápolna építéséhez; egyelőre csak ideigleneset emelnek, s később állítják föl a diszeset. Az új czárról beszélnek, hogy a mint atyja összezuzott testénél állt, zsebkendőjét bemártotta apja véérébe s így kiáltott föl: „Elteszem ezt örök emléklül; ez emlékeztessen rá, minő fogadalmat tettem e borzasztó órában." Minden nap újabb és újabb fölfelezéseket tesz a rendőrség, a miből kiderül, hogy a nihilista szövetséget az utóbbi időben nagy terjedelmet öltött, és több félre valóságos dinamit-gyárakat állítottak föl. Újjában rejtett fegyverekre akad. Úgy látszik azonban, hogy a rendőrség hírszételéséből valamint le kell vonni, annyit tudnunk, a mennyi a lakosságban a nihilisták elleni félelem és gyűlölet fölérésére szolgál. A foglyok vallomásairól nagyon különböző hírek érkeznek, melyekről — természetesen — nem tudni mennyi igaz belőlük. Riszakov azt vallotta volna, hogy neki egy hét előtt parancsolták meg, hogy lőjön a czárra, s ő pisztolylyal ment a Katalin-csatornához, a rendőrség készülődéseiből sejtendő, ott kell eljőnni a czárnak. Nemsokára egy fiatal leány szólította meg s átadott neki egy vá-

szomba takart csomagot, s meghagyta, hogy azt dobja a koosi alá. Bármily különösen hangzik is e vallomás, megerősíteni látszik az a körülmény, hogy e hó 23-án egy Petroszka nevű nőt fogtak el, ki állítólag segítőtje volt a merénylet végrehajtásában Riszakovnak, valamint Hartmannak a moszkvai vasuti merényletben. A nihilisták egyik vezetőjének mondják. Elfogatása következtében a bűnügy tárgyalását valószínűleg későbbre halasztják. Még másik két nevezetes elfogatást is jelentenek. Egyik Klytfin, a titkos harmadik osztály egyik osztályvezető segéde; a másik Kalotkevic, ki Kota név alatt ismert nihilista, s a vasuti merényletek előkészítésében vett részt.

Megemlítjük itt, hogy uralkodóink rendeletére a 11. számú dsídás ezred örök időkre II. Sándor czár nevét fogja viselni, tulajdonosa III. Sándor czár lett; a 61-ik viaszezred pedig, melyet eddig az orosz trónörökös után „cezarávics-ezrednek" neveztek, ezentul III. Sándor czár nevét viseli.

A czár halála a szinpadon. Alig hogy hire terjedt az orosz czár meggyilkoltatásának, rögtön akadt a ki ötfelvonásos látványos szimmiűvet gyártott, melynek czime „Az orosz czár halála vagy a nihilisták gyzeleme Oroszországban". E legújabb látványos szimmiűvet Balog Alajos szintársulata márczius 20-án szerencsésen színre is hozta Tapolczán, «bucsn-előadásul».

A Deák-szobor. A Deák szobor országos bizottsága albizottság elé títzte ki a kérdést, hogy ülő vagy álló szobor ábrázolja-e Deák Ferenczet. Az albizottság tagjai (gr. Andrassy Gyula, Ráth György, Weber Antal, Ybl Miklós, Keleti Gusztáv és Tisza Lajos) megtekintették Huszár műtermében mind a két szobornintást. Hosszas észmezerre után elhatározták, hogy az ülő minta, tekintve gyönyörű architektúráját, a szobrászati résznek ezek való harmonikus összeolvadását, az egészet szép kompozícióját és szerves összefüggését, ajánlatosabb a nagyban való kivitelre, mint az álló minta, mely szintén szép ugyan, de nélkülözi azokat az előnyöket, a melyek a nagyban való kivittel ajánlatosabbá tennék. A művészettel kötött szerződés megdőnhetlen. A helyre nézve, a hol a szobor felállítandó lesz, természetesen nem határozott a bizottság. Erre nézve felszólították a művészt, hogy az egész szobrot teljes nagyságban, a talapatot fából, az alakokat pedig káeszított papírosból, vagy talán a művész által ajánlott gipszből készítse el, hogy a körvonalak kivehetők legyenek. Ezt a mintát aztán fel fogják állítani a Ferencz József-téren kijelölt helyen, hogy gyakorlati módon meggyőződést szerezzenek arról, miként fog az ülő szobor ott hatni. Csak e próba után fog végleg eldőlni, vajjon az ülő szobor az eddig kiszemelt, vagy más helyen fog-e felállítani.

Érdekes lobogó birtokba jutott a muzeum legközelebb, Pulszky Ferencz által. Kossuth szabad lovas csapatának zászlója ez, mely a világsó fegyverletétel után eltűnt. A lobogónak Kossuth Lajosné volt zászló-anya. Pulszky ellobogót egy Olaszországban élő emigránstól vette már évek előtt s eddig magánál őrizte. A zászló teljes épségben van; fehér, nehérselyemből készült, ezüst rojttal és nemzeti színű, csipke alakú selymen szegélylyel. Az egyik oldalán, kék mezőben a koronás magyar, míg a másik oldalon a székel czimer látható. A zászló toka fekete viaszos vázson. Kossuth szabad lovas csapat folirattal.

Üveghuta a fővárosban. Márkus Ignác fővárosi polgárnak van az első üveghutája Budapest. A gyárát e hó 22-én b. Kemény Gábor miniszter is meglátogatta a polgármesterek, több képviselő, gyors és szakember kíséretében. A huta jelenleg mindenféle alakú üvegeket, korsókat és talakat készít, melyekből nehányat a miniszter jelenlétében állítottak elő. A szemle közel másfél órát vett igénybe. Befejtése után rögtönzött lakomá volt.

Magyar főurak utazása Észak-Amerikába. Mint egyik bécsi lapban olvassuk, Andrassy Géza, Széchenyi Imre és Géza grókok, társaságukban Hoyos gróffal, Gadenus báróval és dr. Mayerrel e hó 5-én érkeztek meg New-Yorkba, honnan beutazzák egész Észak-Amerikát, a helyszínen tanulmányozandó a gabona és a huskivonat kivitel rendszerét, valamint a kivándorlások ügyét is. A fiatal főurak

utjukba ejtik Philadelphiat, Baltimoret, Floridát, honnan leutaznak Dél-Amerikába.

A berlini kongresszus képe, melyet Berlin városa festetett, készen van. Werner festette s Berlin városa által, a esászár születésnapján adott lakoma alkalmával leplezték le. A képet, mely óriási arányú, igen dicsérik. Előttinteti az összes diplomatákat, kik a kongresszuson részt vettek. A közpöt Bismarck herczeg foglalja el, vértés egyenruhában. Kezében azon toll, melyet a békekötés alkalmával Hamburg városa ajándékozott neki. Mellette vannak Suvoroff tábornok teljes egyenruhában és Andrassy gróf honvéd tábornok egyenruhában.

A nizzai színház egésze. A pár év előtt Brooklynban (New-York mellett) borzasztó színházegész katasztrófiája ismétlődött e hó 23-án Nizzában, az olasz operaszínházban. A „Lucia" előadás volt kitűzve. A közönség már gyülekezett, a karzat el volt foglalva, midőn egyszerre gázrobbanás történt, mire az egész színház elsőtűtült, de rögtön lángok törtek elő. Egy pillanat mulva a közönség Cationi tenoristát lángban látta. Irtóztos tomogások következtében. A karzati közönség nem mehett le a lépcsőkön, sokan az ablakon akartak kiugrani, de megfultak a füstben és a gyorsan elterjedt lángok közt, mielőtt ezt teheték volna. Cationi és egy másik énekes meghalt. A nálunk is jó emlékezetben levő Donadio Bianca k. a szerencsésen megmenekült. A színház légeget s másnap szédül több holttestet találtak a romok közt, de még akkor nem voltak egészen kikutatva a romok. Az áldozatok legnagyobb része a karzatról való, szégyen kéművészek, munások, kiknek családjai szivesalkotó jajtatókban tölték az éjjel a füstölög romok előtt, kiknek keserves gyásza elnémitotta a vidám város minden zaját.

HALÁLOZÁSOK.

TARCZY LAJOS, a pápai főiskola kitűnő tanára, a magyar tud. akadémiának tagja, elhunyt Bécsben, 73 évi korában. Súlyos betegséggel ment oda, és orvosi műtétt alá vette magát, mely után nemsokára meghalt. A jeles tanár csak nem régiben ülte meg Pápai tanári jubileumát, mely alkalommal az ország minden részéből üdvözöltek. Ugyanakkor mu tattuik be arcképét is. Tarczy működése a pápai főiskola fölvirágzásához fogta van forrva, s a magyar oktatásügy kegyelettel fogja őrizni nevét. Béke poraira!

ROSAY BELA, a csongrádi főispán fia, tartalékos huszárhadnagy, a bökény-mindszenti társulat kormánybiztosa, a szegedi királyi biztosság volt póttagja, elhunyt Budapesten, 29 éves korában. Holttestét Kis-Zomborba szállították, hol temetésén széleskörű rokonsága, s Csongrád és a szomszédos megyék is nagyszámú résztvevő által voltak képviselve. Az elhunyt korábban Csongrádmegyében szolga-bíró volt.

Elhunytak még a közelebbi napok alatt: SCHAFFNER JÁNOS, karczagai törvénytisztelő bíró, Tólvölgyi Titusz, ismert író és atyja, 70 éves korában, Egerben. — SZALAY IMRE, megyebeszerkesztő törvénytisztelő bíró, 52 éves korában, Zichyfalván, hol hivatalos működésben járt. — ERZSEBETVÁROSI PATRVÁNY MIKLÓS, földbírtokos, városi biztosság tag, Maros-Vásárhelytől, 67 éves korában. — BICSEKÉY ZOLTÁN, kecskeméti följárási segédzsolgábiró, 32 éves korában, Tápó-Bicskén. — SCOFIÁN SÁNDOR, kőtisztelőben élt férfiú, Fegyvernekben. — FODONOSZKY JÓSEF, g. kath. lelkesz, Karászson. — TORMA GYULA, honvéd-hadnagy, tisztelő-család sarja, Székesfehérváron. — HEGER JÁNOS, tekintélyes aradi polgár és volt nevelőtiszt-tulajdonos, 68 éves korában. — LÁSZLÓ MIHÁLY, 78 éves korában, Battonyán. — SÜLYÖK KÁROLY EDE, kiszolgált huszárkapitány, a horvátországi Szamoboron, 42 éves korában. — DVALSZKY JÁNOS, a nyitrai káptalan őrkanoonja, 73 éves korában. — KORTESKU VAZUL, Bihar megye belényesi járásának volt eszdbiztosa, 45 éves korában, Belényesen. — STREIGER JÓSEF, kegyesrendi tanár, 72 éves korában, Kis-Szebenben.

KÜNNEL IGNACZNE, szül. Magyar Anna, derék magyar hölgy, a női-part-egylet alapítója s annak tíz évi fönnállása alatt egyik nagytevékenységű tagja, 52 éves korában, Budapest. — PEKÁR KÁROLYNÉ, szül. Horváth Anna, aradi építészete, néhai Horváth Mihály püspök és híres történészi unokahuga, 34 éves korában, s vele temették üjszülött kis gyermekét is, kinek születése anyja halálát okozta. — ÖZV. CALDERO JÁNOSNÉ, szül. Beschné Mária, a temesmegyei 1850 ki kormánybiztos özvegye, Baricz-házán. — NEDRIZKY GYÖRGYNÉ, szül. Horváth Judit, 71 éves korában, Halápon. — ÖZV. STARK ANTALNÉ, szül. Spiránka Mária, a várad-olaszki kath. elemi iskola tanítójának, Stark Gyulának özvegye, 62 éves korában, N.-Váradon. — KAJUCH SZEFENE, szül. Detrich Gizella, Kajuch József, országos képi-

Legjobb minőségű
salgó-tarjani
tömör- és koczka-szenet

mozgonyok (Locomobil) fűtésére s házi szükségletre, továbbá gyárszenet (vegyes) gyári használatra szállít minden vaspálya-állomásra, legolcsóbb árak mellett, a 6372

Salgó-tarjani
köszönbánya részvény-társulat
Budapest, V. József-tér 12. sz.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

KÉPEK
AZ IPAROS VILÁGBÓL.
OLVASÓKÖNYV
NÉPTANITÓK ÉS IPAROS TANULÓK SZÁMÁRA.

Irta
FRECSKAY JÁNOS.
103 képpel.
Ára füzve 1 frt.

ILLEMTAN.

A társadalmi illemszabályok kézikönyve.
Mme. D'Alq és Ehardt Ferencz munkái után
Irta
K-BENICZKY IRMA.
Ára füzve 40 kr.

Leányaink és jövőjük.
Weisz Károly után németből átdolgozta
TÓTH PÁL.
Ára füzve 80 krajczár.

TARTALOM.
A teremtés eszméje a nevelésben. — A férfi- és nőnem közötti természeti különbség. — A férfi- és nőnem közötti szellemi különbség. — Nőiség. — A házi nő. — A nő a nyilvános életben. — Az élet, melynek nevelünk. — Társadalmi osztályok. Falu és város. — A városok újabbkori szelleme. — Az anyagiág, a látszat, a pénz uralma. — Társadalmi bajaink, mint a helyes nevelés akadályai. — Vallásosság, fegyelem a nevelésben. — A leány- és leánynevelés általában. — A nők társadalmi helyzete, erkölcsi értéke, a férfinemhez való viszonya. — Házaság. — Munka biztosítja a nő jövőjét. — A gyermek és a gyermeknevelés általában. — Táplálék, mértékletesség, ruházat, hajpótlás. — Egészség. — Munkásság, rend, igazmondás, engedelmesség, szigor. — Isten és a természet. Kereszténység, keresztényi hit és erkölcs. — Eszményi és gyakorlati nevelés. Irás, olvasás, számolás. — A nő az élet czéljában. Gazdaság, gazdálkodás. Zongora, idegen nyelvek. — A nőiség művelése. — A nő mint feleség, anya. — Az otthon. — Az iskola.

Thedo tanár szakállhagymája,
legjobb és legbiztosabb szer a szakáll szép növényének eszközésére.

Számtalanon vannak, még legmagasabb rangú férfiak között is, kik szép szakállukat csupán e szernek köszönhetik. E szer a szakállt hihetetlen gyorsasággal növeszt, úgy hogy általa még 13 éves ifjak is a legrövidebb idő alatt teljes szakállhoz jutnak, miről a bizonyítványok erei is tanusodnak. Eder Ferencz gyógyszerész urunk Bérműben. A nekem küldött Thedo-féle szakállhagyma kitűnőnek bizonyult, mit köszönem mellette szennel tudomására adok. Miskolc, 1879. szept. 25-én. Füst József urnak Prágában. Szíves köszönetem a szakállhagymáért; nagyon jónak találhatom. Mindenkinek a legjobb lélekkel ajánlom. Schwarzbach, 1875. febr. 25-én. Hirt Károly s. k. építési vállalkozó. A szakállhagyma joggal mondható csodaszernek. Alig négyhet használat után örömmel látom régi öhajátomat teljesedébe menni. Kérem önt stb. Teseben, 1879. május 23-án. Sándra Wenzel, úria. Valódi minőségben Budapestben csak Török József az gyógyszerészárdeán, király-utca. Japánból: Posenyban Plistary Feltsák, Mihálykapan; Temeseváron Terecsay Istvánnál. Egy csomag ára 2 frt 10 kr. 6251

A LEGJOBB
SZIVARKA PAPIR
LE HOUBLON
FRANCOZIA GYÁRTMÁNY.
ÓVÁS UTÁNZÁSOK
ELLEN!

E szivarkapapir csak akkor valódi, ha minden lap **LE HOUBLON** bélyegzőt magán hordja és minden kárton az alatt látható védjeggyel és aláírással van ellátva.

As illatászer terén jelentékeny pártit kitérővel való összehasonlításom folytán sikerült, a világhírű s föltűnt határos „Crème Pompadour” egész eredeti tisztaságában és erejében előállítanom. Ez azon szer, melylyel a hírneves Pompadour asszony egész addig koráig fenn tartotta csodaszépességét, anélkül, hogy egészségének ártott volna; azért nem mulasztom el a tisztelt hölgyeknek azt a leghatásosabban ajánlani. E kitérő szer jóval felülmúl minden eddigi e hemti gyártmányt. A „Crème Pompadour” este és reggel alkalmaztatni, arcot és kezét befűrésztve, aztán egy kisé behinteni a „Poudre de Sérail”-al. Egy tévely ára 1 frt 60 kr.

IXIA LYS.
Legújabb és legfinomabb illatszert, mely kedves illata és kiváló tartóssága által felülmulthatlan; egy füveg ára 1 frt 50 kr. és 3 frt.

A legkitérőbb és legkedveltebb illatszerek, u. m. Chypre, Fleurs de Mais, Fleurs d'Oranger, Heliotrope, Jacinthe, Jasmin, Jockey Club, Muse (Möschusz), Maréchal, Mille Fleurs, New mown Hay (széna), Oponax, Patschouly, Réséda, Rosé, Spring Flowers, Tubéreuse (tuba rózsza), White Rosé (fehér rózsza), Ylang-Ylang, Violette de parme stb. Egy füveg ára 1 frt 50 kr. és 2 frt 50 kr.

Továbbá ugyanezen illatok ruhák illatozására elegáns csomagokban felszerelve 60 kr., 1 frt és 1 frt 50 krajczárral kaphatók. 6366

Legolcsóbb gyári raktár hajkenesűk, toltette-szappanok, szepitovizek fogporok, fogpaszták, szájjvizek, ruhafog- és körümképek, angol hajképek, legfinomabb szíva csok és minden a szakmába vágó piperezerekenben. Megrendelések utánvétel mellett gyorsan és pontosan eszközölhetnek. — Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek. Csak azon gyártmány valódi, mely jelen védjeggyel el van látva.

CAWLEY et HENRY, egyedüli gyártók, PARIS.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik szám) megjelent és minden könyvtárban kapható:

KERTÉSZET KÉZIKÖNYVE.
Tűzetes utasítás a konyhakertészet, virágművelés és gyümölcstanyósztás körében.

A legújabb kutatók után
Irta
GALGÓCZI KÁROLY.
Átnézte és jegyzetekkel bővítette
Dr. FARKAS MIHÁLY.
Negyedik kiadás.
Ára füzve 80 krajczár.

Segítségét keresve, nem egy beteg nézegeti a hírlapokat kérdeve egymástól: a sok gyógyszer közül melyikbe bízhatik az ember? Ez vagy ama hírdetés nagysága által tűnik föl; a beteg legrosszabbat! A ki az ilyen eselődést s a hiába való pénzkiadást elkerülni akarja, annak tanúsoljuk, hogy Gori-schek Károly es. kir. egyetemi könyvtárosól Bécsben (Istvánvár 6.) hozza meg magának a Botoghárt ezimű könyvecskét, mert abban a legjobbaknak bizonyult gyógyszerek tárgylagosan és kimerítően vannak ismertetve, úgy hogy minden beteg teljes nyugalommal bírhat és a legjobbbat választhatja magának. A fentebbi, már 450 kiadást ért könyvecskét ingyen és bérmentve küldetnek meg a megrendelőnek, tehát nem okoz több költséget, mint 2 krajczárt a levelezési lapért, mely magyar is lehet.

(VADÁSZUTÓDA) illatszertárból
Virágkirdlynéhez
MÜLLER J. L.
FŐÜZLET: IV. ker., koronaherczeg-utca 2. FIOKÜZLET: IV. ker., váci utca 11. sz.

POUDRE DE SERAIL, BLAHA LUZA művésznő kedvence arczpára. Valódi csakis ezen feltaláló czég védjegye alatt kapható. Ezen kitérő por tulajdonsága, hogy az arcnak és testszinnek ifju és természetes színezetet kölcsönöz, s a legesebb szem sem képes e port az arczon észrevenni. — Egy doboz ára 60 kr. és 1 frt, — fehér vagy rózsaszinben.

CRÈME POMPADOUR.
As illatászer terén jelentékeny pártit kitérővel való összehasonlításom folytán sikerült, a világhírű s föltűnt határos „Crème Pompadour” egész eredeti tisztaságában és erejében előállítanom. Ez azon szer, melylyel a hírneves Pompadour asszony egész addig koráig fenn tartotta csodaszépességét, anélkül, hogy egészségének ártott volna; azért nem mulasztom el a tisztelt hölgyeknek azt a leghatásosabban ajánlani. E kitérő szer jóval felülmúl minden eddigi e hemti gyártmányt. A „Crème Pompadour” este és reggel alkalmaztatni, arcot és kezét befűrésztve, aztán egy kisé behinteni a „Poudre de Sérail”-al. Egy tévely ára 1 frt 60 kr.

IXIA LYS.
Legújabb és legfinomabb illatszert, mely kedves illata és kiváló tartóssága által felülmulthatlan; egy füveg ára 1 frt 50 kr. és 3 frt.

A legkitérőbb és legkedveltebb illatszerek, u. m. Chypre, Fleurs de Mais, Fleurs d'Oranger, Heliotrope, Jacinthe, Jasmin, Jockey Club, Muse (Möschusz), Maréchal, Mille Fleurs, New mown Hay (széna), Oponax, Patschouly, Réséda, Rosé, Spring Flowers, Tubéreuse (tuba rózsza), White Rosé (fehér rózsza), Ylang-Ylang, Violette de parme stb. Egy füveg ára 1 frt 50 kr. és 2 frt 50 kr.

Továbbá ugyanezen illatok ruhák illatozására elegáns csomagokban felszerelve 60 kr., 1 frt és 1 frt 50 krajczárral kaphatók. 6366

Legolcsóbb gyári raktár hajkenesűk, toltette-szappanok, szepitovizek fogporok, fogpaszták, szájjvizek, ruhafog- és körümképek, angol hajképek, legfinomabb szíva csok és minden a szakmába vágó piperezerekenben. Megrendelések utánvétel mellett gyorsan és pontosan eszközölhetnek. — Árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek. Csak azon gyártmány valódi, mely jelen védjeggyel el van látva.

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4) megjelent és kapható:

MÁRTHA.
REGÉNY.
Irta
BENICZKYNÉ BAJZA LENKE.
Ára 1 frt 20 kr.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egyszéve 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: / félévre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: / egyszéve 8 frt / félévre ... 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: / egyszéve 6 frt / félévre ... 3 * Kérlekül előzetesekhez a postaiar megátározott vitellid is csatolandó.

14-ik szám 1881. BUDAPEST, ÁPRILIS 3. XXVIII. évfolyam.

A PÉTERVÁRI MERÉNYLET.

1881. márczius 13-ika véres betűkkel lesz bejegyezve az orosz czárok történetébe. Egy második márczius idusa, semmivel nem jelentékelenebb s borzadalmával még megrázóbb az elsőnél. Mint amazt, ugy ezt is körülvette már a néphit a legenda mysztikus ködével s részletesen ir előjeleiről. Egy szent-pétervári lap egész komolyan írja, hogy a merénylet előtti nap estéjén üstökös csillag tünt föl a tiszta égbolton a téli palota fölött, vérvörös lángseprőt huzva maga után s ott tündökölt néhány percig, mire elhanyatlott Kronstadt irányában. Másnap, a merénylet napján, ugyanazon helyen fehér felhőn egy páncélos lovag alakja lön látható néhány pillanatra, lassan foszolva szét a fellegekben. Maga a czár, kit az ellene intézett korábbi merényletek a rémlátásokra, balsejtelmü előjelek örökös fürkészésére különben is hajlandóvá tettek, megölt galambokat látott ablakai alatt, egy héja fojtogatta napok óta, s a számára föllállított csapdát is elvitte magával. «Rossz előjel!» mondá a czár s még inkább belemértült buskomorsóigába. De azért valamint Julius Caesar nem hallgatott neje baljósataira, nem a jós szavaira: «rettegji márczius idusától!» — II. Sándor sem méltatta figyelmére se Lorisz-Melikov intelmét, se a czarevna kérését, ne menjen márczius 13-án a Michailow-palotába.

A merénylet maga, immár részleteiben is eléggé ismeretes, hogy itt csupán vizlatos előadására szoritkozunk. A czár a mondott napon megjelent a Mihály-palotában tartatni szokott katonai szemlén, noha Lorisz-Melikov, ki már értesülve volt, hogy készül valami, mindent elkövetett, hogy urát e szándokáról lebeszélje. «Isten kezében vagyok mindenütt!» — vizsonzá a czár s végig nézte a szemlét, s még unokahuga, Katalin nagyhercegnő palotájába ment, hol a czári család több tagja volt együtt.

Délutáni két óra felé lehetett az idő, midőn a czári hintó, elől, oldalt és hátul szokás szerint lovas kozák-kisérlettel környezetten s szánon követve Dvorzseczki esendőrezredestől a téli palota felé indult, de nem a szokott uton, hanem, óvatosságból, a Katalin-csatorna partjának kerülvé. A csatorna egy széles utca közepén vonul el, alacsony parkányzattal kerítve. Jobbra és balra elegendő széles arra, hogy élénkebb közlekedésnek is megfelelhessen. Egyik oldalán a czári istállók épületei állanak, míg a

másikon van a Mihály-színház s azontul a Mihály-palota kertjének magas kerítése. A czári koci a Mihály-színház felől jött, úgy hogy a magas kökerítés jobb kézre esett. Valószínűleg e kökerítés fölkeiben vonultak meg a lesben álló merénylők, mert az első bomba jobb felől dobott s a koci hátulsó részét összezúzva s

két lányira fölemelve, oda vágta a csatorna felé. A robbanásra, mely csaknem pont két órakor esett, a tulsóparti házak ablakai esőrömpölve hulltak alá, a kövezet két lányi mélységre fölcsokát, a falak megrendültek s két kozák, több arra járó és néhány ló részint megsebesülten, részint holtan hanyatlott a hóba.

III. SÁNDOR CZÁR ÉS CSALÁDJA.